

กฤษฎีกา

ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (ธันวาคม ๒๕๖๓ - มกราคม ๒๕๖๔)

www.krisdika.go.th

- การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

- การวางแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ Business Continuity Planning (BCP)

- กฎหมายอากาศสะอาด (Clean Air Act) ของสหรัฐอเมริกา

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนา เรื่อง การถ่ายทอดยุทธศาสตร์สู่แผนปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ณ โรงแรมชูชัยบุรี ศรีอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

นายโกมล จิรชัยสุทธิกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นประธานในพิธีเปิดการฝึกอบรม หลักสูตรการพัฒนานักกฎหมายภาครัฐระดับชำนาญการขึ้นไป รุ่นที่ ๒๘ และบรรยาย เรื่อง “ศิลปะการทำงาน ของนักกฎหมาย” เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ ณ โรงแรม เอส. ดี. อเวนิว กรุงเทพมหานคร

นางสาวอัญชลิตา กองอรุณ รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นประธานในพิธีเปิด โครงการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะในการบริหารความเสี่ยง เรื่อง การแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์ส่วนรวมเพื่อต้านการทุจริต เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๓ ณ ห้องคริสตัล ชั้น ๓ โรงแรมเซ็นจูรี่ พาร์ค กรุงเทพมหานคร

บทบรรณาธิการ

สถานการณ์การระบาดของโควิด-๑๙ ระลอกใหม่นี้ นำกลัว รวดเร็ว และรุนแรงกว่าครั้งแรก ขอให้ผู้อ่านทบทวนการพิจารณาทุกท่านตลอดด้วย ระมัดระวังตัวทุกขณะ หากจำเป็นต้องออกนอกบ้าน ล้างมือ กินร้อน ซ้อนใครซ้อนมัน และรักษาระยะห่าง มีความจำเป็นที่ทุกคนต้องช่วยกันเพื่อหยุดยั้งการแพร่ระบาดของเชื้อ เช่นเดียวกับมาตรการ Work From Home ที่จำเป็นสำหรับทุกหน่วยงานในตอนนี้ แต่ปัญหาของส่วนราชการในปัจจุบันคือ การรับ - ส่งหนังสือระหว่างหน่วยงานมีเป็นจำนวนมาก และระบบรับ - ส่งทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร รวมทั้งบุคลากรก็ยังไม่คุ้นชิน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งปรับปรุงทั้งระบบและบุคลากรเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในสภาวะการณ์เช่นนี้ได้มีประสิทธิภาพ สกิปพิเศษขอนำเสนอเรื่อง “การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการเชื่อมโยงระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์” ซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่างเจ้าหน้าที่หน่วยงานในสำนักงานกฤษฎีกา รัฐมนตรี เพื่อผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานให้ได้ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ เทคโนโลยีสารสนเทศ เสนอเรื่อง “Business Continuity Planning การวางแผนต่อเนื่องทางธุรกิจ” โดยภาครัฐได้นำแนวคิดนี้มาปรับใช้ในการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานที่ทำให้สามารถทำงานได้ทุกที่ตลอดเวลาซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ในช่วงนี้ เรื่องนำรัฐนำเสนอ “การเปลี่ยน ecosystem ของกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิด digital government” เป็นแนวคิดของเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาที่เห็นว่า จะต้องเปลี่ยน ecosystem ของกฎหมายโดยการทำเป็นกฎหมายกลางใน ๒ เรื่อง คือ ๑) การขออนุมัติอนุญาตและการอนุมัติอนุญาตให้สามารถทำได้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ด้วย ๒) การรับส่งข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐทั้งภายในและภายนอกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อลดภาระและต้นทุนของประชาชน และนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลต่อไป กฎหมายต่างประเทศนำเสนอเรื่อง “กฎหมายอากาศสะอาดของสหรัฐอเมริกา” โดยในช่วงฤดูหนาว (ปลายฝนต้นหนาว) ของทุกปีเราจะต้องเผชิญกับปัญหามลภาวะ PM2.5 ซึ่งนับวันจะรุนแรงมากยิ่งขึ้น บทความนี้เป็นกรนำเสนอสาระสำคัญของกฎหมายอากาศสะอาดของสหรัฐอเมริกา เช่น การกำหนดมาตรฐานอากาศระดับชาติ มาตรฐานการปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิดใหม่ การควบคุมมลพิษทางอากาศที่เป็นอันตราย การปกป้องชั้นโอโซน ฯลฯ ซึ่งอาจนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมายการจัดการอากาศสะอาดของประเทศไทยได้ บทความทางกฎหมายเสนอเรื่อง “หลักการกำหนดค่าธรรมเนียมในกฎหมาย” ซึ่งนักกฎหมายในกองพัฒนากฎหมายได้ร่วมกันศึกษาค้นคว้า รวบรวมนำเสนอเป็นสองตอน โดยในกฤษฎีกาสารฉบับนี้นำเสนอตอนแรก คือ “ประเภทและฐานอำนาจทางกฎหมายในการเก็บค่าธรรมเนียมตามกฎหมายไทย” จะทำให้เราทราบว่า ค่าธรรมเนียมมีกี่ประเภท แตกต่างกันอย่างไร ประเภทใดต้องมีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติให้อำนาจเรียกเก็บ และแนวทางการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเป็นอย่างไร ปิดท้ายด้วยประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

บรรณาธิการ

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายปกรณ์ นิลประพันธ์
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

นางพงษ์สวาท กายอรุณสุทธิ
นายโกมล จิรัชย์สุทธิกุล
นางสาวอัญชลิตา กองอรอร
นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง
รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
และกรรมการร่างกฎหมายประจำทุกท่าน

บรรณาธิการ

นางกรรณกนก ช่างกลึงเหมาะ

กองบรรณาธิการ

นายสุชัย งามจิตต์เอื้อ
นางสาวนุชนาด เกษมพิบูลย์ไทย
นายจินตพันธุ์ ทั่งสุบุตร
นางสาวรัชนี สังข์ทองงาม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางชุตินา ไหมน้อย
นางสาวปราณี ติรสุมบูรณ์ศิริ
นางเกลิณี แสงสุวรรณ
นายพนพล เปลินเสวี

จัดทำโดย

ส่วนช่วยอำนวยความสะดวกและประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการ
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เลขที่ ๑ ถนนพระอาทิตย์ แขวงพระบรมมหาราชวัง
เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๒๒ ๐๒๐๖ - ๙ ต่อ ๑๒๐๕, ๑๖๔๐
โทรสาร ๐ ๒๒๒๐ ๗๖๓๔
www.krisdika.go.th, www.lawreform.go.th

“บทความ ข้อความ หรือความเห็นใดที่ปรากฏในกฤษฎีกาสารเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย”

สารบัญ

ความเห็นทางกฎหมาย

- ๒ ความเห็นทางกฎหมายของคณะกรรมการกฤษฎีกาที่น่าสนใจ
- ๔ ความเห็นทางกฎหมายของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ที่น่าสนใจ
- ๖ บทความทางกฎหมาย หลักการกำหนดค่าธรรมเนียมในกฎหมาย สกิปพิเศษ
- ๑๑ การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการเชื่อมโยงระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์
- ๑๔ เรื่องนำรัฐ การเปลี่ยน ecosystem ของกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิด Digital Government

เทคโนโลยีสารสนเทศ

- ๑๖ การวางแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ Business Continuity Planning (BCP)
- ๑๙ บทความทางกฎหมาย กองกฎหมายต่างประเทศ กฎหมายอากาศสะอาด (Clean Air Act) ของสหรัฐอเมริกา
- ๒๔ เล่าเรื่องกฤษฎีกา การสัมมนาถ่ายทอดตัวชี้วัดและให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการประเมินส่วนราชการ
- ๑๓ ประโยชน์จากร่างกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ปกหลัง

ความเห็นทางกฎหมาย ของคณะกรรมการกฤษฎีกาที่น่าสนใจ

กองกฎหมายไทย

แนวทางปฏิบัติตามมาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๒/๒ แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรม
แห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒

ประเด็นที่หนึ่ง

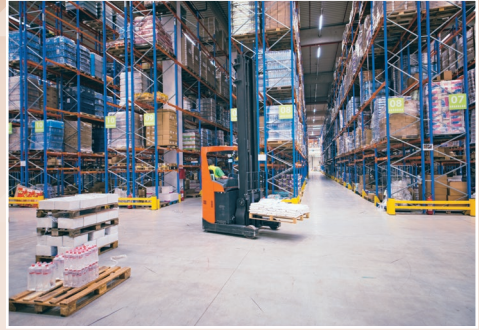
การดำเนินการของผู้ว่าการหรือผู้ซึ่งผู้ว่าการมอบหมายตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๒ มีขอบเขตเพียงใด

ความเห็น มาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยฯ กำหนดให้การพิจารณาอนุมัติ อนุญาต ออกใบอนุญาต ให้ความเห็นชอบ หรือรับจดทะเบียนหรือรับแจ้งตามกฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข และกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าการหรือผู้ซึ่งผู้ว่าการมอบหมาย โดยมีเจตนารมณ์เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการและผู้ประกอบพาณิชย์กรรมให้ได้รับบริการภาครัฐแบบเบ็ดเสร็จครบวงจร ณ จุดเดียว (One Stop Service) อันเป็นการส่งเสริมให้มีการประกอบอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมในประเทศมากยิ่งขึ้น โดยการดำเนินการใดของผู้ประกอบอุตสาหกรรมและผู้ประกอบพาณิชย์กรรมที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้นภายในนิคมอุตสาหกรรม หากกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ต้องได้รับอนุมัติ ฯลฯ ให้ถือว่าผู้ว่าการหรือผู้ซึ่งผู้ว่าการมอบหมายเป็นผู้มีอำนาจ รวมถึงบรรดาการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการอนุมัติ ฯลฯ ด้วย เช่น การตรวจสอบข้อเท็จจริง การออกคำสั่งให้ปรับปรุงแก้ไข การพักใช้ เพิกถอน ต่อาัย หรือโอนใบอนุญาต ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของมาตราดังกล่าวที่ประสงค์จะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการและผู้ประกอบพาณิชย์กรรม และเมื่อได้รับอนุมัติ ฯลฯ แล้ว ให้ถือว่าผู้ดำเนินการนั้นได้รับอนุมัติ ฯลฯ จากหน่วยงานของรัฐหรือคณะกรรมการตามกฎหมายดังกล่าว หรือได้จดทะเบียนหรือแจ้งต่อหน่วยงานของรัฐหรือคณะกรรมการตามกฎหมายดังกล่าวด้วยแล้ว

สำหรับการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายทั้งสี่ฉบับข้างต้น เมื่อมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยฯ ได้กำหนดให้ผู้ว่าการหรือผู้ซึ่งผู้ว่าการมอบหมายมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร เช่น เจ้าพนักงานท้องถิ่น เจ้าพนักงานสาธารณสุข ผู้ว่าการหรือผู้ซึ่งผู้ว่าการมอบหมายย่อมเป็นเจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นโดยผลของกฎหมาย และไม่จำเป็นต้องแต่งตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นอีก รวมทั้งมีอำนาจบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น อย่่างไรก็ดี หากการดำเนินการเรื่องอื่นใดที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นมิได้กำหนดให้เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นการใช้อำนาจเฉพาะเรื่องซึ่งอยู่นอกเหนือไปจากขอบเขตของการดำเนินการตามมาตรา ๔๒ หรือการดำเนินการอื่นใดที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นได้กำหนดให้มีผู้ใช้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะแล้ว กรณีย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายนั้นกำหนด นอกจากนี้ โดยที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการอนุมัติ ฯลฯ ไว้เป็นบทกฎหมายทั่วไปแล้ว และมาตรา ๔๒ ก็มีได้กำหนดให้อำนาจแก่ผู้ว่าการหรือผู้ซึ่งผู้ว่าการมอบหมายในการดำเนินการออกกฎหมายลำดับรองในเรื่องดังกล่าวไว้ ดังนั้น การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) จึงไม่มีอำนาจที่จะออกกฎหมายลำดับรองเป็นการเฉพาะได้

ประเด็นที่สอง

การดำเนินการของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย หรือค่าอื่นใดตามมาตรา ๔๒/๒ แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๒ จะต้องดำเนินการอย่างไร

ความเห็น โดยที่มาตรา ๔๒/๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยฯ กำหนดให้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) มีอำนาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย หรือค่าอื่นใดที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นกำหนดไว้ และให้นำส่งหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจเรียกเก็บ โดยวิธีการนำส่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ได้ตกลงกัน และความในวรรคสองให้ กนอ. มีอำนาจเรียกเก็บค่าบริการในการดำเนินการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ฯลฯ ตามอัตราที่คณะกรรมการ กนอ. กำหนด แต่ต้องไม่เกินอัตราร้อยละสิบ และให้ค่าบริการนั้นเป็นรายได้ของ กนอ. ดังนั้น กนอ. จึงมีอำนาจในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ฯลฯ แทนหน่วยงานของรัฐ ซึ่ง กนอ. จะต้องนำส่งค่าธรรมเนียม ฯลฯ ที่เรียกเก็บทั้งหมดนั้นให้แก่หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจเรียกเก็บต่อไป โดย กนอ. มีอำนาจเรียกเก็บค่าบริการเพิ่มเติมตามที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นกำหนดไว้ได้ รวมถึงกรณีที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นได้กำหนดหลักเกณฑ์อื่นใดที่เกี่ยวข้องกับค่าธรรมเนียมไว้เป็นการเฉพาะ เช่น การหักเงินค่าธรรมเนียมเพื่อจัดสรรเป็นเงินค่าตอบแทนให้แก่เจ้าหน้าที่ กนอ. ย่อมมีอำนาจตามกฎหมายที่จะดำเนินการหักเงินค่าธรรมเนียมดังกล่าวและจัดสรรเป็นเงินค่าตอบแทนให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายได้

สำหรับการจัดเก็บและนำส่งค่าธรรมเนียม ฯลฯ ในกรณีที่นิคมอุตสาหกรรมตั้งอยู่ในพื้นที่ของหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายมากกว่าหนึ่งองค์กร หรือแต่ละองค์กรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขไว้แตกต่างกัน นั้น เมื่อมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยฯ ได้กำหนดให้ผู้ว่าการหรือผู้ซึ่งผู้ว่าการมอบหมายต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ดังนั้น กนอ. และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องสามารถใช้กลไกทางการบริหารราชการในการทำความตกลงร่วมกันว่าจะอาศัยหลักเกณฑ์หรืออัตราค่าธรรมเนียมของหน่วยงานของรัฐใดเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานได้ และหาก กนอ. ได้เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ฯลฯ ตามหลักเกณฑ์ของหน่วยงานของรัฐใดแล้ว ก็ต้องนำส่งค่าธรรมเนียม ฯลฯ ให้แก่หน่วยงานของรัฐนั้นต่อไป ตามที่มาตรา ๔๒/๒ วรรคหนึ่งกำหนดไว้

ประเด็นที่สาม

ผู้ว่าการหรือผู้ซึ่งผู้ว่าการมอบหมายมีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้หรือไม่

ความเห็น มาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยฯ มิได้กำหนดให้ผู้ว่าการหรือผู้ซึ่งผู้ว่าการมอบหมายมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์บรรดาคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการอนุมัติ ฯลฯ ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นแต่อย่างใด ประกอบกับกฎหมายว่าด้วยการนั้นได้กำหนดเรื่องการอุทธรณ์ไว้โดยเฉพาะแล้ว ดังนั้น อำนาจพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการอนุมัติ ฯลฯ จึงเป็นอำนาจของผู้มีอำนาจวินิจฉัยอุทธรณ์หรือคณะกรรมการที่มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(เรื่องเสร็จที่ ๑๒๒๒/๒๕๖๓) บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องแนวทางปฏิบัติตามมาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๒/๒ แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕)

ความเห็นทางกฎหมาย ของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ที่น่าสนใจ

กองกฎหมายปกครอง

เรื่องเสรีที่ ๑๔๒๕/๒๕๖๓

รัฐจะสามารถเรียกคืนเงินเดือนและผลประโยชน์อื่นใดที่ได้รับไปในช่วงดำรงตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราวและพนักงาน หรือได้รับแต่งตั้งเป็นข้าราชการพลเรือนได้หรือไม่ หากภายหลังพบว่าใช้วุฒิการศึกษาปลอมและไปประกอบวิชาชีพปลอม !!!

กรณีที่นาย ก. ใช้วุฒิการศึกษาตามใบปริญญาบัตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตปลอม ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ที่ออกโดยสภาการพยาบาลปลอมเพื่อรับการจ้างเป็นลูกจ้างชั่วคราว ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ และรับการจ้างเป็นพนักงานกระทรวงสาธารณสุข ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ รวมทั้งได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการพลเรือน ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ ต่อมา

ผู้ว่าราชการจังหวัดได้มีคำสั่งให้ออกจากราชการเพราะเหตุมีคุณสมบัติไม่ตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง พร้อมทั้งยกเลิกคำสั่งบรรจุเข้ารับราชการ ซึ่งสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดได้เรียกคืนเงินค่าตอบแทน เบี้ยเลี้ยงเหมาจ่าย และเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข (พ.ต.ส.) ที่ได้รับไปตั้งแต่วันที่ได้รับการจ้างเป็นลูกจ้างชั่วคราวจนถึงวันที่ให้ออกจากราชการ และได้มีการแจ้งให้นาย ก. นำเงินจำนวนดังกล่าวมาคืนภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง อย่างไรก็ตาม นาย ก. เพิกเฉยไม่นำเงินมาคืนให้แก่ทางราชการแต่อย่างใด กรณีนี้สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขต้องเรียกคืนเงินตามมาตรา ๕๑ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ หรือไม่อย่างไร และมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวขัดกับมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เห็นว่าการที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดส่งเรื่องให้สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขเรียกคืนเงินที่นาย ก. ได้รับไปตั้งแต่วันที่ได้รับการจ้างเป็นลูกจ้างชั่วคราวจนถึงวันที่ให้ออกจากราชการในขณะที่เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ จะต้องแยกพิจารณาให้ความเห็นเป็นสองกรณี ดังนี้

กรณีศึกษาที่หนึ่ง

การเป็นลูกจ้างชั่วคราวและเป็นพนักงาน กระทรวงสาธารณสุข

เมื่อการเป็นลูกจ้างชั่วคราวและพนักงานกระทรวงสาธารณสุขเป็นนิติสัมพันธ์ที่เกิดจากการทำสัญญาทางปกครองจึงมีใช้คำสั่งทางปกครอง ไม่อาจนำมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาใช้เพิกถอนและเรียกเงินคืนจากนาย ก. ได้ กรณีนี้จึงเป็นเรื่องที่จะต้องบังคับตามสัญญาทางปกครองซึ่งอาจนำไปประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับได้โดยอนุโลมเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อหลักกฎหมายมหาชน ทั้งนี้ เป็นไปตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๓๒/๒๕๕๖ กรณีที่มีการใช้วุฒิการศึกษาตามใบปริญญาบัตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตปลอม และใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ปลอม การทำสัญญาดังกล่าวจึงเกิดจากกลฉ้อฉลและมีผลเป็นโมฆียะตามมาตรา ๑๕๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่เมื่อสัญญานั้นสิ้นสุดลงเพราะครบกำหนดตามสัญญาจ้างก่อนที่จะตรวจสอบพบว่านาย ก. ใช้วุฒิการศึกษาตามใบปริญญาบัตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตปลอม และใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ปลอม เพื่อรับการจ้างเป็นลูกจ้างชั่วคราวและพนักงานกระทรวงสาธารณสุข ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ และสัญญาดังกล่าวยังไม่ถูกบอกล้าง สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขจึงไม่อาจเรียกคืนเงินที่นาย ก. ได้รับตามสัญญาได้

กรณีศึกษาที่สอง

การเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ

เมื่อคำสั่งบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญในตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการของนาย ก. เป็นคำสั่งที่ก่อให้เกิดสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล จึงเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ และเมื่อปรากฏว่านาย ก. ใช้วุฒิการศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตปลอมและใบประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ปลอมในการสมัครเข้าทำงาน ซึ่งเป็นกลฉ้อฉลทำให้ผู้ออกคำสั่งทางปกครองสำคัญผิดว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนคำสั่งดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับ ซึ่งตามมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กำหนดให้การเพิกถอนคำสั่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

ทั้งนี้ แม้ว่ามาตรา ๕๑ จะกำหนดว่าต้องเป็นคำสั่งทางปกครองที่เป็นการให้เงินหรือให้ทรัพย์สินหรือให้ประโยชน์ที่อาจแบ่งแยกได้ แต่เมื่อพิจารณาคำสั่งบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญแล้ว คำสั่งดังกล่าวมีผลโดยตรงในทางกฎหมายทำให้ผู้ที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญได้รับเงินเดือน และเมื่อมีเหตุที่จะต้องเพิกถอนคำสั่งดังกล่าวและเรียกเงินคืน จึงอาจนำมาตรา ๕๑ มาใช้บังคับได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อมาตรา ๖๗ แห่ง

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า กรณีที่ปรากฏภายหลังว่าผู้ได้รับบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญขาดคุณสมบัติ และเมื่อผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการโดยพลันแล้ว จึงไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่และการรับเงินเดือนหรือผลประโยชน์อื่นใดที่ได้รับหรือมีสิทธิจะได้รับจากทางราชการก่อนมีคำสั่งให้ออกนั้น ส่วนการที่ผู้ว่าราชการจังหวัดใช้อำนาจตามมาตรา ๖๗ ออกคำสั่งให้นาย ก. ออกจากราชการมีผลเป็นการเพิกถอนคำสั่งบรรจุและแต่งตั้ง โดยไม่ต้องนำมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ มาใช้บังคับอีก ดังนั้น สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขจึงเรียกให้นาย ก. คืนเงินเดือนหรือผลประโยชน์อื่นใดที่ได้รับหรือมีสิทธิจะได้รับจากทางราชการซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับเงินเดือนไม่ได้

(บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การเรียกคืนเงินเดือนและผลประโยชน์อื่นใดในกรณีเจ้าหน้าที่ขาดคุณสมบัติเพราะเหตุใช้วุฒิการศึกษาและใบประกอบวิชาชีพปลอม (เรื่องเสรีจที่ ๑๔๒๕/๒๕๖๓))

หลักการกำหนดค่าธรรมเนียมในกฎหมาย ประเภทและฐานอำนาจตามกฎหมาย ในการเก็บค่าธรรมเนียมตามกฎหมายไทย

กองพัฒนากฎหมาย*

ความนำ

การกำหนดค่าธรรมเนียมในกฎหมายมีอยู่ทั่วไปในกฎหมายไทย ค่าธรรมเนียมที่กำหนดจะมีชื่อเรียกแตกต่างกันซึ่งที่ผ่านมา การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมของประเทศไทยยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนว่าอัตราที่จะกำหนดนั้นควรมาจากฐานการคิดคำนวณอย่างไร เมื่อพิจารณากฎหมายหลายฉบับประกอบกันทำให้เห็นว่า อัตราค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บนั้นมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก และทำให้ผู้เขียนเกิดข้อสงสัยด้วยว่า ค่าธรรมเนียมทั้งภายในและค่าธรรมเนียมที่เป็นค่าบริการนั้น แท้จริงแล้วมีขอบเขตการพิจารณาที่แตกต่างกันอย่างไร เป็นการพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นว่า อัตราที่เรียกเก็บนั้นสอดคล้องกับกิจกรรมที่ภาครัฐดำเนินการให้เช่นนี้หรือไม่ และค่าธรรมเนียมประเภทใดที่ต้องมีกฎหมายแม่บทให้อำนาจในการเรียกเก็บ

ในต่างประเทศมีการกำหนดค่าธรรมเนียมในกฎหมายเช่นกัน โดยมีประเด็นที่น่าสนใจและความแตกต่างจากการเก็บค่าธรรมเนียมของไทย คือ ในหลายประเทศมีแนวทางการพิจารณาว่าการดำเนินการใดที่กฎหมายกำหนดเป็นหน้าที่ให้ประชาชนต้องปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในการเก็บข้อมูลของภาครัฐ การดำเนินการนั้นไม่ควรที่จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากประชาชน ส่วนการพิจารณาประเภทของค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บ หากเป็นการบังคับจัดเก็บที่ประชาชนไม่มีทางเลือกอื่นถือเป็นค่าธรรมเนียมประเภทภาษีที่ต้องมีกฎหมายแม่บท

ระดับพระราชบัญญัติให้อำนาจไว้อย่างชัดเจนเท่านั้นจึงจะเรียกเก็บได้ แต่หากเป็นค่าบริการในลักษณะตอบแทนประโยชน์ที่ได้รับจากภาครัฐ ไม่ว่าจะเรียกว่าอะไร เช่น user charges หรือ service fees ยังมีชื่อแตกต่างกันในแต่ละประเทศ

ผู้เขียนได้ตรวจสอบแนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมในกฎหมายต่างประเทศ ประกอบด้วย ประเทศฝรั่งเศส อังกฤษ นิวซีแลนด์ และแคนาดา โดยเห็นว่าน่าจะนำมาใช้วิเคราะห์แนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมในกฎหมายไทย เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนในการกำหนดค่าธรรมเนียมประเภทต่าง ๆ ในกฎหมาย เพื่อลดขั้นตอนและภาระที่ไม่จำเป็นแก่ประชาชน และทำให้เกิดความชัดเจนในการพิจารณากำหนดอัตราค่าธรรมเนียมของหน่วยงานของรัฐเพื่อที่จะสามารถปฏิบัติตามแนวทางการทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๓ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ผลการศึกษาปรากฏว่า ค่าธรรมเนียมในต่างประเทศมีขอบเขตการพิจารณาประเภทของค่าธรรมเนียมและแนวทางการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมค่อนข้างละเอียดและชัดเจน โดยผู้เขียนจะขอนำเสนอผลการศึกษาสรุปรูปเป็นหัวข้อตามลำดับดังนี้

* โดย นางสาวพิชานดา คำวงษ์ นักกฎหมายกฤษฎีกาปฏิบัติการ นางสาวใจใส วงศ์พิเชษฐ นักกฎหมายกฤษฎีกาปฏิบัติการ นางสาวอรพิม ประสงค์ นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ นายปณตกร จงริชิตี นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ และนางกาญจนารักษ์ อินทป็นตี เลิศลอย ผู้อำนวยการฝ่ายวิเคราะห์ผลกระทบและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

(๑) ประเภทและฐานอำนาจตามกฎหมายในการเก็บค่าธรรมเนียม ข้อมูลในส่วนนี้จะทำให้เกิดความชัดเจนว่าค่าธรรมเนียมมีกี่ประเภท แต่ละประเภท แตกต่างกันอย่างใด ประเภทใดต้องมีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติให้อำนาจในการเรียกเก็บ ซึ่งจะทำให้เกิดความชัดเจนในการตรวจพิจารณาร่างกฎหมายของสำนักงานฯ และ (๒) แนวทางการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม ข้อมูลในส่วนนี้จะพิจารณาแนวทางการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมตามกฎหมายไทยและของต่างประเทศว่าการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมมีแนวทางการพิจารณาอย่างไร ค่าธรรมเนียมลักษณะใดที่ไม่มีการเรียกเก็บ และในปัจจุบันมีการกำหนดรูปแบบของการเก็บค่าธรรมเนียมด้วยวิธีการใด เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน เพื่อให้การกำหนดค่าธรรมเนียมมีเกณฑ์การพิจารณาที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ตอนที่ ๑ ของชุดบทความหลักการกำหนดค่าธรรมเนียมในกฎหมายนี้ จะเป็นการปูพื้นฐานความรู้ความเข้าใจประเภทและฐานอำนาจตามกฎหมายในการเก็บค่าธรรมเนียมตามกฎหมายไทย เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการและพื้นฐานของหลักกฎหมายไทยในการเก็บค่าธรรมเนียม ก่อนจะนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประเภทและฐานอำนาจตามกฎหมายในการเก็บค่าธรรมเนียมของกฎหมายต่างประเทศในบทความตอนต่อไป ดังนี้

ประเทศไทยไม่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดประเภทของค่าธรรมเนียมและฐานอำนาจที่ชัดเจนในการเก็บค่าธรรมเนียมไว้ มีเพียงบทบัญญัติตามมาตรา ๒๖^๖ ประกอบกับมาตรา ๓๗^๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติรับรองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลไว้ โดยกำหนดให้การจำกัดสิทธิดังกล่าวกระทำได้เฉพาะเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ ซึ่งในที่นี้คือกฎหมายระดับพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจฝ่ายบริหารที่จะกระทำการที่มีผลกระทบต่อสิทธิที่ได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญฯ

เมื่อพิจารณากฎหมายไทยที่มีการเก็บค่าธรรมเนียม พบว่า ไม่มีบทบัญญัติใดในกฎหมายที่ระบุประเภทของค่าธรรมเนียมไว้ การกำหนดค่าธรรมเนียมมีการใช้คำเรียกที่แตกต่างกัน เช่น ภาษี ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย ค่าบำรุง ค่าดำเนินการ ฯลฯ และมีอัตราที่กำหนดเป็นเพดานในการเรียกเก็บไว้ทำพระราชบัญญัติให้อำนาจในการเรียกเก็บ แต่ไม่ปรากฏว่าค่าธรรมเนียมแต่ละประเภทนั้นมีความแตกต่างกันอย่างไร โดยผู้เขียนขอแบ่งการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในกฎหมายไทยตามสาระของการเรียกเก็บได้เป็น ๕ กลุ่ม ดังนี้

^๖ มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

^๗ มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก
ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ
การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศหรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของ ตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืน โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ผลกระทบต่อผู้ถูกเวนคืน รวมทั้งประโยชน์ที่ผู้ถูกเวนคืนอาจได้รับจากการเวนคืนนั้น

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ให้กระทำเพียงเท่าที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการที่บัญญัติไว้ในวรรคสาม เว้นแต่เป็นการเวนคืนเพื่อนำอสังหาริมทรัพย์ที่เวนคืนไปชดเชยให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ให้ชัดเจน ถ้ามิได้ใช้ประโยชน์เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือมีอสังหาริมทรัพย์เหลือจากการใช้ประโยชน์ และเจ้าของเดิมหรือทายาทประสงค์จะได้คืน ให้คืนแก่เจ้าของเดิมหรือทายาท

ระยะเวลาการขอคืนและการคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนที่มีได้ใช้ประโยชน์ หรือที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดเชยไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การตรากฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์โดยระบุเจาะจงอสังหาริมทรัพย์หรือเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามความจำเป็น มิถือว่าเป็นการขัดต่อมาตรา ๒๖ วรรคสอง

(๑) ค่าธรรมเนียมสำหรับสิทธิพิเศษที่ได้รับตามกฎหมายสำหรับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเป็นการเฉพาะ ค่าธรรมเนียมกลุ่มนี้มักจะอยู่ในรูปของค่าภาคหลวง ค่าสัมปทาน ค่าธรรมเนียมการนำเข้าส่งออกสินค้า ตามโควตาสินค้าที่กำหนด เช่น ค่าธรรมเนียมสัมปทานทำไม้สักและสัมปทานเก็บหาของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ค่าสงวนพื้นที่ในแปลงสำรวจปิโตรเลียม ตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม ค่าธรรมเนียมการใช้คลื่นความถี่และค่าธรรมเนียมเลขหมายโทรคมนาคม ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการโทรคมนาคม ค่าธรรมเนียมการส่งออกและค่าธรรมเนียมการนำเข้า ซึ่งผลิตผลเกษตรกรรมขั้นต้น ค่าธรรมเนียมกลุ่มนี้ มักมีราคาค่อนข้างสูง เนื่องจากการให้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการดำเนินการหรือมีคู่แข่งในวงจำกัด ซึ่งนักกฎหมายส่วนใหญ่มักจะมองค่าธรรมเนียมกลุ่มนี้ว่ามีลักษณะในทำนองเดียวกับภาษี เนื่องจากอัตราที่เรียกเก็บมิได้สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง ในประเด็นนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับแนวทางของต่างประเทศจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับการแบ่งประเภทของค่าธรรมเนียม ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

(๒) ค่าธรรมเนียมการอนุมัติ ใบอนุญาต ใบรับแจ้ง หนังสือรับรอง ใบสำคัญ การจดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียน และการต่ออายุการอนุมัติอนุญาตดังกล่าว ซึ่งกฎหมายกำหนดให้บุคคลต้องกระทำก่อนที่จะประกอบกิจการหรือดำเนินการที่กฎหมายกำหนดได้ เช่น ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตนำคนต่างด้าวมาทำงาน และใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกเชื้อพันธุ์พืช และใบรับรองสุขอนามัยพืชตามกฎหมายว่าด้วยการกักพืช ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตให้เป็นสมาคมกีฬาที่ใช้คำว่า “แห่งประเทศไทย” และใบสำคัญ แสดงการจดทะเบียนจัดตั้งสมาคมกีฬาตามกฎหมายว่าด้วยการกีฬาแห่งประเทศไทย ค่าขึ้นทะเบียน และค่าหนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ ค่าธรรมเนียมหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าหรือหนังสือ

รับรองคุณภาพสินค้าตามกฎหมายว่าด้วยการส่งออก ไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า ค่ารูปเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมที่มีด้านกว้างหรือด้านยาวเกิน ๕ เซนติเมตร ตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า ค่าธรรมเนียมการแจ้งการเกิด การตาย หรือการย้าย ที่อยู่ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

(๓) ค่าธรรมเนียมที่เป็นค่าตอบแทนประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการภาครัฐ หรือการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งสาธารณูปโภคที่รัฐจัดให้มีขึ้น เช่น ค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนต์บนทางหลวงหรือสะพานตามกฎหมายว่าด้วยการกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนต์บนทางหลวงและสะพาน ค่าบำรุงทางน้ำชลประทานตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทานหลวง ค่าธรรมเนียมกำกับการบินพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย ค่าธรรมเนียมการขอให้คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าวินิจฉัยตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า ค่าธรรมเนียมสำหรับการเก็บรักษาไปรษณีย์ภัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยไปรษณีย์ ค่าเก็บและขนส่งปฏิภูลตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ค่าธรรมเนียมการตรวจลงตราตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ค่าธรรมเนียมการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์

ตามกฎหมายว่าด้วยการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ ค่าธรรมเนียมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์และการตรวจพิจารณาสื่อโฆษณาตามกฎหมายว่าด้วยภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ค่าพาหนะและค่าเบี่ยงเบนในการเดินทางไปตรวจสอบสถานที่ขุดดินหรือถมดินตามกฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน

(๕) ค่าธรรมเนียมสำหรับการขอเอกสารหรือข้อมูลในความครอบครองหรือในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐ เช่น ค่าคัดสำเนาเอกสารพร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง ค่ารับรองสำเนาเอกสาร ค่าตรวจหรือคัดเอกสารซึ่งนายทะเบียนเก็บรักษาไว้ ค่าถ่ายเอกสาร ค่าตรวจค้นหรือหาข้อมูล ค่าถ่ายข้อมูลที่จัดทำจากระบบคอมพิวเตอร์ ค่าบันทึกข้อมูล ค่าแปลใบอนุญาตเป็นภาษาต่างประเทศ และค่าธรรมเนียมในการออกเอกสารต่าง ๆ และ

(๕) ค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายกรณีอื่น ๆ ซึ่งกำหนดแตกต่างหลากหลายตามแต่ลักษณะของกฎหมายเฉพาะเรื่อง เช่น ค่าป่วยการของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานในวันหยุดราชการหรือนอกเวลาราชการตามกฎหมายว่าด้วยการกักพืช ค่าใช้จ่ายในการตรวจพาหนะนอกเวลาราชการและการรอคอยเพื่อตรวจพาหนะอันมิใช่ความผิดของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ค่าธรรมเนียมรับคืนไม้ไหลลอย และค่าธรรมเนียมทำการล่วงเวลาตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ค่าที่พักรสัตว์หรือซากสัตว์ที่นำเข้ามาในหรือส่งออกปศุสัตว์นอกราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์

สำหรับกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเก็บค่าธรรมเนียมนั้น ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติกฎหมายอื่นที่กำหนดแนวทางการกำหนดประเภทค่าธรรมเนียมหรือหลักเกณฑ์ในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม แต่เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์การบริหารจัดการและเก็บรักษาค่าธรรมเนียมภาครัฐโดยกำหนดหน้าที่แก่หน่วยงานที่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมต้องปฏิบัติ ดังนี้

๑) การกำหนดให้หน่วยงานที่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมมีหน้าที่ต้องนำส่งเงินเข้าคลังตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. ๒๔๙๑ ที่กำหนดให้บรรดาเงินทั้งปวงที่พึงชำระให้แก่รัฐบาลรวมทั้งค่าธรรมเนียมหรือเงินอื่นใด หัวหน้าส่วนราชการที่ได้เก็บหรือรับเงินนั้นมีหน้าที่ควบคุมให้ส่งเข้าบัญชีเงินคงคลังบัญชีที่ ๑ หรือส่งคลังจังหวัดหรือคลังอำเภอตามกำหนดเวลาและข้อบังคับที่รัฐมนตรีกำหนด โดยไม่หักเงินไว้เพื่อการใด ๆ เลย เว้นแต่กรณีองค์การของรัฐบาลบรรดาที่ใช้ทุนหรือทุนหมุนเวียนซึ่งรัฐมนตรีกำหนดข้อบังคับว่าด้วยการนำทุนหรือผลกำไรเข้าบัญชีเงินคงคลังบัญชีที่ ๑ เป็นอย่างอื่น

๒) การกำหนดมิให้หน่วยงานนำค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บไปใช้จ่ายเว้นแต่เป็นการเรียกเก็บที่เพิ่มขึ้นเพื่อนำไปใช้จ่ายเป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

มาตรา ๒๖^๓ กำหนดหลักเกณฑ์ให้มี การเสนอกฎหมายที่มีบทบัญญัติให้จัดเก็บภาษีอากร หรือค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เพื่อให้หน่วยงานของรัฐนำไปใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ ของหน่วยงานของรัฐนั้นหรือเพื่อการหนึ่งการใด เป็นการเฉพาะ เว้นแต่กรณีการจัดเก็บภาษีอากร หรือค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นรายได้ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๓๓^๔ กำหนดให้การจัดเก็บ ลด และ ยกเว้นรายได้แผ่นดินที่เป็นค่าธรรมเนียมอันมิใช่ ค่าตอบแทนการให้บริการกระทำได้ก็แต่โดยอาศัย อำนาจตามกฎหมาย

มาตรา ๘๒^๕ ซึ่งเป็นบทเฉพาะกาลกำหนด ยกเว้นการใช้บังคับมาตรา ๒๖ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๕ ที่กำหนดเกี่ยวกับการจัดเก็บ ภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้ ในกฎหมาย การยกเว้น การลดหย่อนภาษีอากรหรือ ค่าธรรมเนียม หรือการกั้นเงินรายได้ซึ่งมีผลบังคับใช้ อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

ส่วนการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมที่มีลักษณะเป็นค่า บริการโดยแท้ เช่น ค่าสำเนาเอกสาร ค่ารับรองสำเนา ฯลฯ นั้น ยังมีความแตกต่างกันในกฎหมายแต่ละฉบับ โดยปัจจุบัน มีประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรื่อง การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มี ค่ารับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารของราชการ ที่ประกาศ เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไว้ เช่น ค่าสำเนาเอกสารขนาดเอสี่ หน้าละไม่เกินหนึ่งบาท หรือ การเรียกค่าธรรมเนียมการรับรองความถูกต้องของข้อมูล ข่าวสาร ให้คิดในอัตราค่ารับรองละไม่เกินห้าบาท

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าประเทศไทยยังไม่มีฐานอำนาจ ที่ชัดเจนในการเก็บค่าธรรมเนียมไว้ มีเพียงบทบัญญัติรองรับ สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลตามมาตรา ๒๖ ประกอบกับ มาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และยังไม่ มีบทบัญญัติใดในกฎหมายที่ระบุประเภทของค่าธรรมเนียม ไว้ชัดเจน ค่าธรรมเนียมในกฎหมายไทยจึงมีชื่อเรียกใช้ และอัตราเพดานในการเรียกเก็บที่แตกต่างกัน เช่น ภาษี ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย ค่าบำรุง ค่าดำเนินการ ฯลฯ

ในตอนที ๒ ของชุดบทความหลักการกำหนด ค่าธรรมเนียมในกฎหมาย ผู้เขียนจะเล่าถึงประเภท และฐานอำนาจในการเก็บค่าธรรมเนียมในกฎหมาย ต่างประเทศซึ่งมีแนวทางการพิจารณาค่าธรรมเนียมที่ ละเอียดยและมีหลักชัดเจนมากกว่าประเทศไทย โดยประเทศ ที่จะกล่าวถึงในบทความครั้งหน้าจะประกอบไปด้วย ประเทศฝรั่งเศส อังกฤษ นิวซีแลนด์ และแคนาดา

^๓ มาตรา ๒๖ การเสนอกฎหมายที่มีบทบัญญัติให้จัดเก็บภาษีอากรหรือ ค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เพื่อให้หน่วยงานของรัฐ นำไปใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐนั้น หรือเพื่อการหนึ่งการใด เป็นการเฉพาะจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีการจัดเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียม เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

^๔ มาตรา ๓๓ การจัดเก็บ ลด และยกเว้นรายได้แผ่นดินที่เป็นค่าธรรมเนียมอันมิใช่ ค่าตอบแทนการให้บริการ จะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย

^๕ มาตรา ๘๒ บทบัญญัติในมาตรา ๒๖ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๕ ไม่ใช้บังคับกับกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียม เพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้ในกฎหมาย การยกเว้น การลดหย่อนภาษีอากรหรือ ค่าธรรมเนียม หรือการกั้นเงินรายได้ซึ่งมีผลบังคับใช้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ มีผลใช้บังคับ

การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ การเชื่อมโยงระบบ สารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงแก้ไขระเบียบงานสารบรรณ รวมทั้งขั้นตอนการปฏิบัติงานสารบรรณให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาแนวทางการปรับปรุงระบบงานสารบรรณ ประกอบด้วยเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นประธาน และมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานปลัด

สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และเสนอแนวทางการปรับปรุงระบบงานสารบรรณและลดขั้นตอนการปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งจัดทำร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามหลักการดังกล่าว

คณะอนุกรรมการศึกษาแนวทางการปรับปรุงระบบงานสารบรรณได้ประชุมหารือร่วมกันแล้วเห็นพ้องต้องกันถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินการดังกล่าว เพื่อให้การบริหารงานภาครัฐและการปฏิบัติราชการของส่วนราชการต่าง ๆ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ นโยบายของคณะรัฐมนตรี และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง จึงได้เสนอหัวหน้าหน่วยงานซึ่งได้เห็นชอบให้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือว่าด้วยการเชื่อมโยงระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์เพื่อกำหนดภารกิจหน้าที่ ขั้นตอนการดำเนินการ และกรอบระยะเวลาในการดำเนินการดังกล่าวให้ชัดเจนเป็นรูปธรรม เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายการเป็นรัฐบาลดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๔

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
การเชื่อมโยงระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์
ระหว่าง

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานพัฒนา
รัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้มีทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ ณ โรงแรมเวรา วัลเดอ กรุงเทพฯ ระหว่างสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยนายธีรภัทร ประยูรสิทธิ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยนายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี โดยนายธีระพงษ์ วงศ์ศิริวิลาศ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน โดยนายหม่อมหลวงพิชิตภากร เทวกุล เลขาธิการ ก.พ. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยนายสาธิตอานันท์ เวชชาชีวะ เลขาธิการ ก.พ.ร. สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยนายชัชชนะ มิตรพันธ์ ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) โดยนายสุพจน์ เรือราวภูมิ ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

โดยที่ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) กำหนดให้มีการนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารประเทศ การให้บริการประชาชน และการพัฒนากระบวนการปกครองกันภายในรัฐบาลดิจิทัลซึ่งการให้ทุกหน่วยงานเร่งรัดพัฒนาให้รัฐบาลดิจิทัลโดยเร็ว ดังนั้น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จึงได้จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ อันเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาในลักษณะนำร่องและต่อยอดไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลต่อไป โดยเชื่อมโยงระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดในแผนแม่บทฉบับที่ ๒๕๖๔ และนำไปสู่การเชื่อมโยงระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐบาลทุกหน่วยงานให้ได้ภายในไตรมาสที่ ๔ ของปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ทั้งนี้ บันทึกข้อตกลงนี้จะครอบคลุมถึงการร่วมกันพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และการปรับปรุงระเบียบและวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องด้วย โดยดำเนินการในรูปแบบคณะทำงานร่วมกันของทั้งเจ็ดหน่วยงาน โดยมีกรอบระยะเวลาทำงาน ตามเอกสารแนบท้ายบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้

บันทึกข้อตกลง...

- ๒ -

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือการเชื่อมโยงระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ฉบับนี้ขึ้นเมื่อฉบับ
มีข้อความถูกต้องตรงกับทุกประการ หน่วยงานทั้งเจ็ดฝ่ายมีมติให้ฝ่ายหนึ่งลงนาม โดยผู้ดำเนินการ
ของหน่วยงานทั้งเจ็ดฝ่ายลงนามร่วมกันและมีผลสืบปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้
ตั้งแต่วันที่ลงนามเป็นต้นไป

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

(นายธีรภัทร ประยูรสิทธิ)
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(นายปกรณ์ นิลประพันธ์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

(นายธีระพงษ์ วงศ์ศิริวิลาศ)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

(หม่อมหลวงพิชิตภากร เทวกุล)
เลขาธิการ ก.พ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(นางสาธิตอานันท์ เวชชาชีวะ)
เลขาธิการ ก.พ.ร.

สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(นายชัชชนะ มิตรพันธ์)
ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

(นายสุพจน์ เรือราวภูมิ)
ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

เอกสารแนบท้ายบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการเชื่อมโยงระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์
ระหว่าง
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

ลำดับ	กรอบระยะเวลา	กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก
๑	ธันวาคม ๒๕๖๓	พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ และจัดแถลงข่าว	สปน.
๒	ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ	หน่วยงานทั้ง ๗ ซึ่งลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือสามารถส่งหนังสือราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างกันได้	สพร. และ สพธอ.
๓	ภายใน ๓๐ วัน นับแต่ครบกำหนดตาม ๒	ผลักดันให้หน่วยราชการอีกอย่างน้อย ๘ หน่วยงาน สามารถส่งหนังสือราชการทางอิเล็กทรอนิกส์กับ ๗ หน่วยงานตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือและระหว่างกันได้	สำนักงาน ก.พ.ร. สพร. และ สพธอ.
๔	ภายใน มีนาคม ๒๕๖๔	ปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีให้รองรับการรับส่งหนังสือและกระบวนการงานทางอิเล็กทรอนิกส์ และส่งให้ สปน.	สคก.
๕	ภายใน เมษายน ๒๕๖๔	สปน. เสนอร่างระเบียบฯ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ	สปน. และ สลค.
๖	ภายใน เมษายน - พฤษภาคม ๒๕๖๔	จัดแถลงข่าวประชาสัมพันธ์ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐและประชาชนรับทราบถึงการปรับปรุงระเบียบงานสารบรรณ อันจะนำสู่การปรับเปลี่ยนการทำงานภาครัฐให้เป็นรัฐบาล ๔.๐ อย่างแท้จริง	สปน. และ สลค.
๗	ภายใน พฤษภาคม ๒๕๖๔	สำนักงาน ก.พ.ร. สพร. และ สพธอ. ร่วมกันจัดทำ Help Desk และ Hot Line เพื่อให้บริการหน่วยงานของรัฐที่ประสงค์จะนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานและให้บริการประชาชน	สำนักงาน ก.พ.ร. สพร. และ สพธอ.
๘	ภายใน พฤษภาคม ๒๕๖๔	สำนักงาน ก.พ. เพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามระเบียบสารบรรณที่แก้ไขปรับปรุงใหม่ในทุกโครงการฝึกอบรมที่สำนักงาน ก.พ. รับผิดชอบ	สำนักงาน ก.พ.
๙	ภายใน ธันวาคม ๒๕๖๔	ผลักดันให้กระทรวง กรม จังหวัด กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การมหาชนทั้งหมด สามารถใช้อีเมลในการรับส่งหนังสือระหว่างส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ และในการให้บริการประชาชนตามระเบียบงานสารบรรณที่แก้ไขปรับปรุงใหม่	สำนักงาน ก.พ.ร. สพร. และ สพธอ.

การเปลี่ยน ecosystem ของกฎหมาย เพื่ออำนวยความสะดวก Digital Government

ปกรณ์ นิลประพันธ์*

เรื่อง E-government นี้บ้านเราพูดถึงกันมานาน เป็นสิบปีแล้ว มีการพูดถึง E นั้น E นี้มากมาย ไม่ว่าจะเป็น E-license E-permit E-bill ฯลฯ แต่จนบัดนี้ E ก็ยังไม่ไปถึงไหน จนเมื่อมีการร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าเป็นโอกาสอันดีที่จะทำฝันให้เป็นจริงสักที จึงระบุไว้ชัดเจนไว้ในหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ มาตรา ๒๕๘ข. (๑) ว่า “ให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน”

เมื่อรัฐธรรมนูญส่งเสริมไว้ดังนั้น ทุกหน่วยงานต่างก็ขมิ้มฝันใฝ่ที่จะทำเรื่องนี้ให้เกิดขึ้น ฝันถึง Digital Government ฝันถึง Big Data กันเลยทีเดียว ไม่เอาแล้ว E

ข้างเอกชนก็เริ่มไปไกล มี Digital Banking ที่ทำให้การซื้อขายออนไลน์มียอดพุ่งกระชูดมาก ในช่วงโควิดนี้ยิ่งเห็นชัดว่าเอกชนไปไกลขนาดไหน อย่างสั่งอาหารออนไลน์นี่พอ place order แล้วเรารู้เลยว่าใครจะขับรถมาส่งของ รถอะไร ทะเบียนอะไร หน้าตาอย่างไร บัดนี้คนส่งของนั่งรออยู่ที่ร้านแล้ว อาหารเสร็จและคนขับรับของออกมาแล้ว คนส่งของขับมาถึงไหนแล้ว

ปรากฏในแผนที่แบบ real time มอเตอร์ไซค์จอดปั๊บ เราเปิดประตูออกไปรับของพอดี ไม่ต้องไปยืนรอให้เมื่อยตุ่มและยุกัด แต่บริการของภาครัฐยังไม่ถึงไหน ขนาดคณะรัฐมนตรีมีมติสองครั้งสามครั้งจนเหนื่อยแล้วว่าต่อไปนี้ห้ามหน่วยงานของรัฐเรียกเอกสารที่ทางราชการออกให้จากประชาชน ว่าง่าย ๆ คือเวลาไปติดต่อราชการนี้ห้ามเรียกสำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาใบเกิด สำเนาทะเบียนรถ ฯลฯ จากประชาชนผู้ไปติดต่อราชการแล้วนะ แต่จนบัดนี้เคาน์เตอร์บริการประชาชนของหลายหน่วยก็ยังคงเรียกอยู่ อ้างว่าไม่รู้บ้าง พอเอามติคณะรัฐมนตรีไปให้ดูก็ย้อนว่ามติคณะรัฐมนตรีไม่ใช่บังคับกับท้องถิ่น มึงกันไปหลายคนแล้ว บ้างก็บอกว่ากฎระเบียบยังไม่ได้แก้ไข นายยังไม่ได้สั่ง ฯลฯ มันน่าเหนื่อยไหมละ ดินะที่ยังไม่ได้ยื่นคำตอบว่าเมียนายยังไม่ได้สั่ง แบบนี้คงมีหลายหลังตกเก้าอี้กันบ้าง

แหม..ผู้เขียนเองเป็นข้าราชการก็เจอข้ออ้างแบบนี้เลยครับ แล้วชาวบ้านร้านช่องจะเหลือหรือ

* เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

นี่คณะรัฐมนตรีมีมติแล้วแล้วอีกให้ปลัดกระทรวงไปสื่อสารกับหน่วยบริการให้เข้าใจและปฏิบัติให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี และปลัดท่านก็ออกหนังสือสั่งการกันไปหลายรอบแล้วนะครับ แต่ก็ยังมีเรื่องเรียนมาไม่น้อยว่ายังไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ... Tone from the Top ชัดเจนครับ แต่ไปไม่ถึง grass roots ...

แต่จะว่าไป ข้อแก้ตัวที่ว่ากฎระเบียบยังไม่ดีแก้ไขก็ฟังดูมีเหตุผลนะครับ เพราะระบบราชการเราต้องทำงานตามกฎระเบียบ เนื่องจากหน่วยตรวจสอบเขาว่าตามกฎระเบียบเคร่งครัดแบบชัดเป๊ะ ดังนั้น ถ้าไม่ตรงตามกฎระเบียบละก็ชีวิตข้าราชการจะมีปัญหาแม้ว่าจะมีเจตนาดีก็ตาม

ผู้เขียนว่าประเด็นนี้แสดงให้เห็นว่า ecosystem ทางกฎหมายและระบบตรวจสอบของเรานั้นมันไม่ได้เอื้ออำนวยให้เกิด digital service อย่างกฎระเบียบที่ออกตามกฎหมายต่าง ๆ ล้วนตราขึ้นบนฐานคิดเดิมที่เป็น paper base เออะอะก็ต้องมายื่นเอกสาร (กระดาษ) ต่อทางราชการ ดังจะเห็นได้จากกฎหมายจำนวนมากกำหนด “คำคำขอ” ไว้ด้วย สามบาทห้าบาทก็เอา เมื่อสมัยห้าสิบปีมาแล้วมันก็คงใช้อยู่หรอกแต่เดี๋ยวนี้มันใช้หรือเปล่าคงต้องทบทวน การยื่นคำขอและเอกสารประกอบก็ต้องมายื่นด้วยตนเอง เสียเวลาเวลามาครึ่งก่อนวัน (หรือทั้งวัน) หลายเรื่องต้องยื่นสี่ชุดห้าชุดไม่รู้จะเอาไปทำอะไรนักหนา ชาวบ้านที่ไหนจะมีเครื่องถ่ายเอกสารที่บ้านเล่า แถมเอกสารประกอบคำขอส่วนใหญ่ก็เป็นเอกสารที่ทางราชการออกให้ แต่ชาวบ้านต้องถ่ายเอกสารไปให้พร้อมรับรองสำเนาถูกต้องด้วย ก็หน่วยงานของรัฐด้วยกันติดต่อกันเองไม่ได้หรือ ไหนว่าออนไลน์ทั่วประเทศแล้ว ฯลฯ ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีสมมติฐานว่าเราต้องปรับเปลี่ยน ecosystem ทางกฎหมายให้เอื้อต่อการพัฒนา digital service

แล้วจะเปลี่ยนยังไงดี

ผู้เขียนเห็นว่าถ้าจะใช้วิธีแบบคลาสสิก คือ แก้กฎหมาย กฎ ระเบียบ เป็นรายฉบับ คาดว่าคงใช้เวลาหลายร้อยปีเพราะกฎหมายบ้านเราเกือบทั้งหมดใช้ระบบอนุญาต (จนกระทั่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญถึงต้องวางหลักไว้ในมาตรา ๓๓ ให้ใช้ระบบอนุญาตเท่าที่จำเป็นเท่านั้น) จึงคิดว่าถ้าทำเป็น “กฎหมายกลาง” สักฉบับได้ก็คงจะทำได้เร็วขึ้น และเรื่องที่ต้องเปลี่ยนโดยเร็วที่สุดมี ๒ เรื่องดังนี้ ไม่นับเดินหน้าไม่ได้แน่ ๆ

(๑) การขออนุมัติอนุญาตและการอนุมัติอนุญาตทั้งหลายตามกฎหมายต่าง ๆ นั้น นอกจากจะไปยื่นกันด้วยตัวเองตามเดิมแล้ว ต้องเปิดให้ยื่นโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ด้วย และต้องเขียนให้ถือว่าการยื่นคำขอและการอนุมัติอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นการดำเนินการที่ชอบด้วยกฎหมายนั้นแล้ว อันนี้ปลัดล็อกแรก

(๒) ให้การรับส่งข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐทั้งภายในและภายนอกสามารถกระทำได้โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความมั่นคงปลอดภัย ให้หน่วยงานของรัฐรับส่งข้อมูลที่ยกยอกได้มาดูแลเพื่อประกอบการพิจารณาอนุญาตระหว่างกันเองเพื่อลดภาระและต้นทุนของประชาชน

ผู้เขียนเชื่อว่าเจ้ากฎหมายกลางเพื่อเปลี่ยน ecosystem ของกฎหมายไทยเก่า ๆ จำนวนมากนี้คงจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้งเพื่อทำให้ระบบกฎหมายไทยเอื้ออำนวยให้เกิด digital government ขึ้นให้ได้ในทุกมิติ ที่สำคัญการนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้นี้จะช่วยให้ข้าราชการทำงานง่ายขึ้น ไม่ต้องจมอยู่กับกองเอกสารให้เป็นโรครุมแพเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ลดต้นทุนและภาระของประชาชน เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้วย

ถ้าเห็นด้วย ผู้เขียนและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจะได้ยกร่างกฎหมายตามหลักการดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาโดยด่วนครับ

ประเทศอื่นเขาไปไกลมากแล้ว

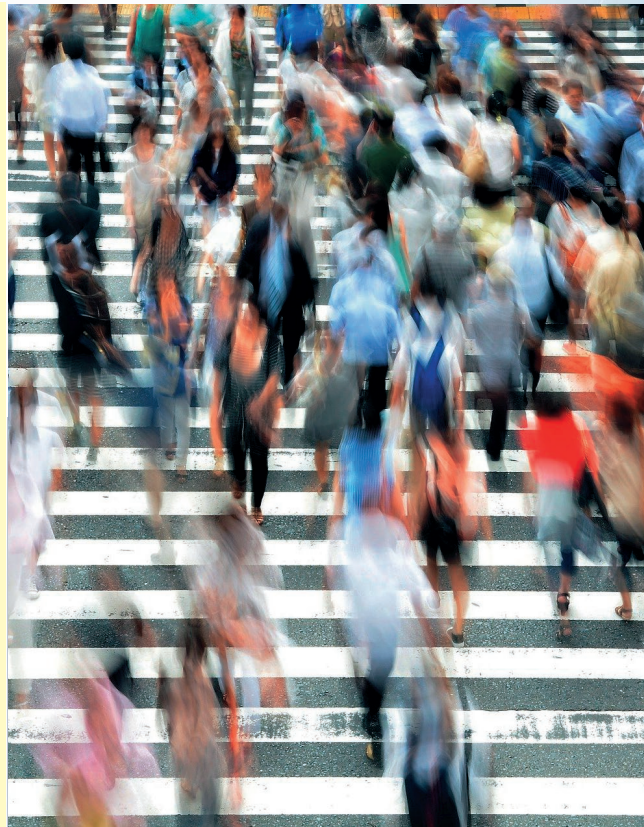
การวางแผน

ความต่อเนื่องทางธุรกิจ

Business Continuity Planning (BCP)

ศิริรัตน์ เมืองริ*

สถานการณ์โควิดที่ผ่านมาทำให้หน่วยงานภาครัฐต้องกลับมาให้ความสำคัญกับแผนในการทำงานที่ต้องต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยต้องสามารถทำงานได้ทุกที่ทุกเวลา (Work Anywhere) และใช้อีเมลเป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสารส่งไฟล์เอกสารระหว่างกัน หากเป็นสถานการณ์ปกติก็คงไม่ต้องวางแผนอะไรมากมายเพราะหน่วยงานราชการส่วนใหญ่ก็อยู่ในที่ตั้งที่มีความพร้อมในการให้บริการกับเจ้าหน้าที่อยู่แล้ว แต่เมื่อไม่สามารถเข้ามาทำงานที่สำนักงานได้ก็เกิดปัญหาในการทำงานทันที เกิดความล่าช้าในกระบวนการทำงาน เพราะไม่เคยต้องประสานงานกันผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตและการโทรศัพท์หากันเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นหน่วยงานราชการจึงกลับมาให้ความสำคัญกับการวางแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ หรือ Business Continuity Planning เรียกสั้นๆ ว่า BCP ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่นิยมของภาคเอกชนมานานแล้ว หากเรามองความต่อเนื่องทางธุรกิจในมุมมองของราชการ ก็จะทำให้เห็นว่าการวางแผนและปฏิบัติที่คล้ายคลึงกับของเอกชนแยกกันไม่ออก

การวางแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ หมายถึง การจัดทำแผนการ หรือ roadmap ในการดำเนินระบบการทำงานของหน่วยงานราชการให้ยังคงดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่หยุดชะงัก ในภาวะที่ธุรกิจต้องประสบกับสถานการณ์ไม่ปกติ ไม่ว่าจะเป็นภัยคุกคามจากภายนอกหรือภายใน อันจะเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินงาน

* นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ ส่วนสารสนเทศ

การวางแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจเป็นการ
 ดึงความสามารถของการทำงานและการให้บริการ
 ของหน่วยงานราชการให้กลับมาเป็นไปตามปกติ
 หรือใกล้เคียงปกติที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์ในการ
 วางแผนดำเนินการอย่างชัดเจนว่าจะให้บริการอะไร
 อย่างไร กับใคร ด้วยการปรับระบบการทำงาน
 ให้ใกล้เคียงกับสถานการณ์ปกติให้เร็วที่สุด เจ้าหน้าที่
 หรือผู้รับบริการได้รับผลกระทบน้อยที่สุดมีผู้รับผิดชอบ
 อย่างชัดเจน และสามารถค้นหาความเสี่ยงใน
 ด้านต่าง ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้ทราบ
 ชัดจำกัดในการให้บริการ

กระบวนการในการกำแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ

๑. การวิเคราะห์ความเสี่ยงและผลกระทบต่อธุรกิจ

การวิเคราะห์ความเสี่ยงและผลกระทบการให้บริการ
 ในด้านต่าง ๆ กับเจ้าหน้าที่และผู้รับบริการ (ประชาชนหรือหน่วยงาน
 ราชการอื่น) หน่วยงานต้องวิเคราะห์ความเสี่ยงและผลกระทบ
 ต่อธุรกิจเพื่อกำหนดวิธีการดำเนินการในสถานการณ์ฉุกเฉิน
 ซึ่งแตกต่างจากสถานการณ์ปกติ

๒. กำหนดสถานการณ์ความเสี่ยง

หน่วยงานจะต้องระบุสถานการณ์ที่ทำให้เกิด
 ความเสี่ยงเพื่อจัดทำแผนรับมือ เพราะในแต่ละสถานการณ์ต้อง
 มีขั้นตอนการรับมือที่ต่างกัน สถานการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความเสี่ยง
 มีหลากหลาย เช่น โรคระบาด การชุมนุมประท้วง ระบบสารสนเทศ
 ขัดข้อง ระบบสาธารณูปโภคขัดข้อง อุทกภัย ภัยก่อการร้าย
 ภาวะสงคราม ภัยโจรกรรม

ผู้วางแผนของหน่วยงานต้องกำหนดสถานการณ์
 ความเสี่ยง และวิเคราะห์ผลกระทบจากสถานการณ์ เพื่อจัดทำ
 แผนดำเนินการหรือแผนฟื้นฟูในสถานการณ์ดังกล่าว

๓. กำหนดแนวปฏิบัติเพื่อแก้ไข้ปัญหา

กำหนดขั้นตอนปฏิบัติที่เหมาะสมกับสถานการณ์ความเสี่ยง กำหนดขั้นตอนงานที่ฉุกเฉิน และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประสิทธิผล เตรียมแผนรับผลกระทบในสถานการณ์ที่แย่ที่สุด และแผนฟื้นฟูหลังผ่านพ้นวิกฤติ และวิธีปฏิบัติในสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยครอบคลุมทุกกระบวนการทำงานเดิม รวมถึงการให้บริการภายนอกสำนักงาน

- ✔ กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน
- ✔ “จัดเตรียมทรัพยากรหรือเครื่องมือ” อุปกรณ์ “การเชื่อมต่อ” IT “ในการปฏิบัติงานให้พร้อม”
- ✔ จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติงานสำรอง

๔. ทดสอบและประเมิน

เมื่อได้แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจมาแล้ว จะต้องมีการทดสอบและประเมินแผน อาจทำการทดสอบโดยใช้สถานการณ์จำลองตามความเสี่ยงที่ได้วิเคราะห์ ในขั้นตอนแรกและดำเนินการตามแผนนั้น เช่น สถานการณ์โรคระบาด การชุมนุมประท้วง สถานการณ์น้ำท่วม ทั้งนี้เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของแผนในการแก้ไข้สถานการณ์ และสามารถรองรับให้กระบวนการทำงานของหน่วยงานดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง เป็นการซักซ้อมวิธีปฏิบัติ ทดสอบและปรับปรุงแผนให้เหมาะสม เพื่อให้สามารถใช้งานได้จริง

๕. การนำไปปฏิบัติ

เมื่อแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจได้ผ่านการทดสอบ ประเมิน และปรับปรุงแก้ไข้จนเกิดประสิทธิภาพแล้ว จึงสามารถนำไปปฏิบัติได้ในสถานการณ์จริง และควรมีการวิเคราะห์ปรับปรุงแผนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

กฎหมาย อากาศสะอาด (Clean Air Act) ของสหรัฐอเมริกา

นายรักไท เทพปัญญา*

สวัสดีชาวทนายทนายทุกท่าน คงเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาของเราได้มีความร่วมมือทางวิชาการด้านกฎหมายกับหน่วยงานทางกฎหมายของต่างประเทศหลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (NUS) สถาบัน National Graduate Institute for Policy Studies (GRIPS) ของประเทศญี่ปุ่น หรือหน่วยงานของสาธารณรัฐเกาหลี เช่น กระทรวงกฎหมายของรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (Ministry of Government Legislation - MOLEG) หรือสถาบันรัฐประศาสนศาสตร์แห่งเกาหลี (Korea Institute of Public Administration - KIPA) แต่ด้วยสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ทำให้เกิดข้อจำกัดในการเดินทางระหว่างประเทศ และสำนักงานฯ ไม่อาจส่งเจ้าหน้าที่ไปร่วมดำเนินกิจกรรมความร่วมมือตามความสัมพันธ์ที่มีอยู่ กับหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้ได้ตามปกติ อย่างไรก็ตามในช่วงต้นปีงบประมาณ ๒๕๖๔ สำนักงานฯ ได้รับเกียรติจาก MOLEG ขอให้ส่งตัวแทนเข้าร่วมอภิปรายในการประชุมวิชาการ Asian Legislative

Experts Symposium (ALES) ครั้งที่ ๘ ในวันพุธที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ซึ่งจัดในรูปแบบผสมระหว่างการประชุมในสถานที่ประชุม ณ สาธารณรัฐเกาหลี และการประชุมผ่านช่องทางออนไลน์ โดยมีหัวข้อการประชุมหลักคือ “กฎหมายเกี่ยวกับโรคติดต่อและมาตรการความร่วมมือของประเทศในเอเชียยุคหลังโควิด-๑๙ (Legislations on Infectious Diseases and Cooperative Measures of Asia Countries in the Post COVID-19 Era)” สำนักงานฯ โดยกรรมการร่างกฎหมายประจำ (นางณัฐนันท์) ได้เข้าร่วมอภิปรายในการประชุมครั้งดังกล่าวด้วยในหัวข้อ “มาตรการทางกฎหมายและนโยบายของประเทศไทยในการต่อสู้กับโควิด-๑๙ (Legal and policy measures in Thailand against COVID-19)” ทั้งนี้ นอกจากที่จะมีตัวแทนจากสำนักงานฯ เข้าร่วมประชุมแล้ว ยังมีตัวแทนของหน่วยงานจากประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน ได้แก่ Vietnam Academy of Social Sciences (เวียดนาม) และ Institute for Information Industry (ไต้หวัน) เข้าร่วมการอภิปรายด้วย

นอกจากนี้ เพื่อให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของนักกฎหมายทนายทนายในการสืบค้นกฎหมายต่างประเทศ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง กองกฎหมายต่างประเทศจึงได้ดำเนินการต่ออายุสมาชิกฐานข้อมูลกฎหมายระหว่างประเทศที่สำนักงานฯ เป็นสมาชิกในปีที่ผ่านมา ได้แก่ HeinOnline, Dalloz และ Beck-Online และได้สมัครเป็นสมาชิกฐานข้อมูลกฎหมาย Thomson Reuters Westlaw ขึ้นใหม่แทนที่ Lexis Advance ที่กำลังจะสิ้นอายุการเป็นสมาชิกลงไปด้วย

ท้ายที่สุดนี้ กองกฎหมายต่างประเทศขอเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายต่างประเทศในบทความเรื่อง กฎหมายอากาศสะอาด (Clean Air Act) ของสหรัฐอเมริกา แล้วพบกันใหม่ในฉบับต่อไปครับ

* นักกฎหมายทนายทนายชำนาญการพิเศษ ฝ่ายแปลและให้ความเห็น กองกฎหมายต่างประเทศ

ความนำ

ขณะที่ผู้เขียนกำลังตัดสินใจว่าจะเขียนบทความเรื่องโศกนาฏกรรมสาธารณสุขฉบับนี้ สมาร์ทโฟนที่วางอยู่บนโต๊ะทำงานข้างตัวผู้เขียนได้ส่งสัญญาณร้องเตือนให้ทราบถึงความผิดปกติบางประการที่เกิดขึ้นภายนอกอาคารสำนักงานของผู้เขียน แอปพลิเคชันที่ร้องเตือนขึ้นมาแสดงภาพถ่ายใส่หน้ากากบนพื้นสีม่วงคล้ำ ระบุคุณภาพของอากาศในหน่วย US AQI โดยแสดงตัวเลข ๒๓๕ (ตรวจจับ ณ Café Velodome กรุงเทพมหานคร) ผู้เขียนได้ปิดหน้าจอสมาร์ตโฟนลงเพื่อรับทราบคุณภาพอากาศของพื้นที่อื่นในกรุงเทพมหานครซึ่งปรากฏว่าเต็มไปด้วยวงกลมสีแดงแสดงตัวเลขตั้งแต่ ๑๕๑ ขึ้นไป บางพื้นที่ก็ปรากฏวงกลมสีม่วงแสดงเลขตั้งแต่ ๒๐๑ ขึ้นไป ทั้งนี้ในการแปลความหมายหน่วย US AQI นั้น จากข้อมูลในเว็บไซต์สำนักงานปกป้องสิ่งแวดล้อมแห่งสหรัฐอเมริกา (Environmental Protection Agency หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า EPA) ระบุว่า หากคุณภาพอากาศอยู่ในระดับ ๑๕๑ ถึง ๒๐๐ (สีแดง) หมายความว่าอากาศไม่ปลอดภัยต่อสุขภาพ (unhealthy) ทุกคนอาจได้รับผลเสียต่อสุขภาพสำหรับผู้ที่อยู่ในกลุ่มอ่อนไหวอาจได้รับผลกระทบที่รุนแรงยิ่งขึ้น และสำหรับคุณภาพอากาศในระดับ ๒๐๑ ถึง ๓๐๐ (สีม่วง) หมายความว่าอากาศไม่ปลอดภัยต่อสุขภาพอย่างมาก (very unhealthy) มีการแจ้งเตือนสุขภาพและทุกคนอาจได้รับผลกระทบต่อสุขภาพที่รุนแรงยิ่งขึ้น^๑

สภาพดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในปีนี้ แต่ปีที่ผ่านมา ๑ มาคุณภาพอากาศของกรุงเทพมหานครก็เป็นที่น่ากังวลเช่นเดียวกัน ภาคส่วนต่าง ๆ ได้กล่าวถึงปัญหาสภาพอากาศของประเทศไทยที่ประสบกับฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กกว่า ๒.๕ ไมครอน (Particulate Matter : PM2.5) หรือที่เรียกกันว่าฝุ่นละออง PM2.5 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวันและสุขภาพของคนไทยโดยทั่วไป ทั้งนี้ ผู้เขียนขอเรียนเป็นข้อมูลให้ทราบว่าเจ้า PM2.5 นี้ จัดเป็นหนึ่งในหกของประเภทมลพิษทั่วไป (criteria pollutants) ที่ EPA ควบคุมดูแลให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานด้วย จากสภาพปัญหาดังกล่าวนี้เอง ภาคส่วนต่างๆ จึงได้กล่าวถึงแนวความคิดในการจัดทำกฎหมายเฉพาะเพื่อจัดการกับปัญหามลภาวะทางอากาศ เช่น เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒ กลุ่มไทยพร้อมและเครือข่ายได้จัดเวทีเสวนา “อากาศสะอาดเป็นของมนุษยชาติ” เพื่อผลักดันกฎหมายอากาศสะอาด (Clean Air Act) ในประเทศไทย^๒ หรือท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ได้มีดำริถึงการศึกษาความเหมาะสมเรื่องกฎหมายอากาศสะอาด (Clean Air Act) นอกจากนี้ ภาคเอกชนก็ได้ผลักดันร่างพระราชบัญญัติการบริหารจัดการเพื่อความสะอาดของอากาศซึ่งผ่านความเห็นชอบจากหอการค้าทั่วประเทศและคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน ๓ สถาบัน (กกร.)^๓

^๑ ข้อมูลจากเว็บไซต์ Environmental Protection Agency (EPA) ของสหรัฐอเมริกา <https://www.epa.gov/outdoor-air-quality-data/air-data-basic-information> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๓

^๒ ข้อมูลจากเว็บไซต์เจาะลึกระบบสุขภาพ <https://www.hfocus.org/content/2019/03/1690> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓

^๓ สืบค้นจากเว็บไซต์กรมส่งเสริมสุขภาพเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ <https://www.deqp.go.th>

จากแนวความคิดในการเสนอร่างกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาคอนทามินอนเป็นกรณีเฉพาะ ผู้เขียนจึงนึกถึงกฎหมายฉบับหนึ่งของสหรัฐอเมริกาที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ทำนองเดียวกัน กฎหมายดังกล่าวก็คือกฎหมายอากาศสะอาด (Clean Air Act) และด้วยเหตุที่ผู้เขียนบทความนี้จะเคยรับทราบเนื้อหาของกฎหมายดังกล่าวมาบ้าง ในวันที่จึงขอนำสาระพอสังเขปของกฎหมายฉบับนี้มาเล่าสู่กันฟัง (อนึ่ง นอกจากกฎหมายฉบับนี้แล้ว สหรัฐอเมริกายังมีกฎหมายทางด้านสิ่งแวดล้อมเฉพาะเรื่องอื่น ๆ อีก เช่น กฎหมายน้ำสะอาด (Clean Water Act) กฎหมายว่าด้วยการทิ้งขยะมูลฝอย (Solid Waste Disposal Act) กฎหมายควบคุมสารพิษ (Toxic Substances Control Act) หรือกฎหมายน้ำดื่มปลอดภัย (Safe Drinking Water Act)) ทั้งนี้ ผู้เขียนต้องขอออกตัวไว้ก่อนว่างานเขียนชิ้นนี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ทางวิชาการ แต่เป็นไปเพื่อเล่าให้ฟังถึงเนื้อหาสาระโดยย่อของกฎหมาย Clean Air Act เท่านั้น

๑. ความเป็นมาของ Clean Air Act

Clean Air Act^๔ เป็นกฎหมายระดับสหรัฐ (Federal Law) ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมจากการปล่อยมลพิษที่สร้างมลภาวะแก่อากาศโดยรวม กฎหมายนี้ได้มอบหมายให้สำนักงานปกป้องสิ่งแวดล้อมแห่งสหรัฐอเมริกา (Environmental Protection Agency หรือ EPA) กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศ และมอบความรับผิดชอบหลักให้แก่รัฐในการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานดังกล่าว^๕ และยังคงกำหนดในเรื่องอื่น ๆ เช่น กำหนดควบคุมการปล่อยมลพิษอันตราย ๑๘๗ ประเภท การนำระบบกำหนดเพดานและจัดสรรสิทธิการปล่อย (cap-and-trade) มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาฝนกรด การป้องกันให้พื้นที่ที่คุณภาพอากาศสะอาดอยู่แล้วไม่เสื่อมถอยลงไป

ต้นกำเนิดของกฎหมายฉบับนี้สามารถสืบย้อนกลับไปได้ถึงปี ค.ศ. ๑๙๔๘ ณ เมืองอุตสาหกรรมโดโนรา (Donora) รัฐเพนซิลเวเนีย (Pennsylvania) ที่เมืองดังกล่าวเกิดหมอกควันมลพิษปกคลุมอยู่เหนือเมืองเป็นเวลาห้าวัน หมอกควันดังกล่าวได้คร่าชีวิตผู้คนไปสี่ชีวิตและยังทำให้ชาวเมืองล้มป่วยเป็นจำนวนราวหกพันคนจากชาวเมืองทั้งหมดหนึ่งหมื่นสี่พันคน ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๕๒ ที่เมืองลอนดอน สหราชอาณาจักร ก็ปรากฏสิ่งที่เรียกกันว่าเป็น

^๔ 42 U.S.C. §§ 7401 et seq.

^๕ Congressional Research Service, Clean Air Act: A Summary of the Act and Its Major Requirements, February 2020, หน้า 1

“หมอกควันพิษแห่งกรุงลอนดอน” (Great Smog of London) หมอกควันพิษนี้หนาแน่นเสียจนกระทั่งรถโดยสารประจำทางไม่อาจสัญจรไปมาได้โดยปราศจากผู้ถือตะเกียงให้แสงนำทางได้ และหมอกควันพิษนี้ยังเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตอีกเป็นจำนวนมาก เหตุการณ์เหล่านี้ได้ส่งสัญญาณเตือนให้เห็นถึงอันตรายที่มลภาวะทางอากาศมีต่อสุขภาพ เป็นเหตุให้กฎหมายระดับสหรัฐและของมลรัฐหลายฉบับถูกตราขึ้นเพื่อสนองตอบต่อปัญหาดังกล่าว รวมไปถึงกฎหมายอากาศสะอาดของสหรัฐอเมริกาหรือ Clean Air Act ฉบับดั้งเดิมในปี ค.ศ. ๑๙๖๓ ด้วย โดยแต่เริ่มเดิมทีกฎหมายนี้ได้จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาและขจัดมลภาวะทางอากาศ แต่ก็ยังไม่มีการตอบสนองในระดับสหรัฐอย่างครอบคลุมเพื่อแก้ไขปัญหาจนกระทั่งมาในปี ค.ศ. ๑๙๗๐ สภาคองเกรสได้ตรากฎหมาย Clean Air Act ที่แข็งแกร่งยิ่งขึ้น และได้จัดตั้ง EPA ขึ้นมาโดยมีหน้าที่ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายดังกล่าว ซึ่งตั้งแต่นั้นมา EPA ได้รับผิดชอบโครงการ (program) ต่าง ๆ หลายโครงการที่กำหนดไว้ใน Clean Air Act เพื่อลดมลภาวะทางอากาศ ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๙๐ สภาคองเกรสได้ทำการแก้ไขและขยายขอบเขตของ Clean Air Act โดย EPA มีขอบเขตของอำนาจที่กว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อจะปฏิบัติและบังคับให้เป็นไปตามข้อกำหนดเพื่อลดการปล่อยมลพิษสู่สิ่งแวดล้อม^๖

ประโยชน์ที่ได้รับจาก Clean Air Act ในการแก้ไขปัญหาสภาพอากาศของสหรัฐอเมริกามีตัวอย่างเช่น การลดระดับมลพิษทั่วไปหกประเภท (six common pollutants) โดยตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๗๐ จนถึง ๒๐๑๗ ปริมาณการปล่อยมลพิษเหล่านี้ลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละเจ็ดสิบสาม ซึ่งเป็นการปรับปรุงคุณภาพอากาศเป็นอย่างมาก ทั้งนี้การลดมลภาวะทางอากาศยังส่งผลดีต่อการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและผลผลิตจากสวนป่า (crop and timber yields) ทำให้เกิดผลประโยชน์เป็นมูลค่าประมาณ ๕.๕ พันล้านเหรียญสหรัฐ และจากการศึกษายังพบว่ามูลค่าของประโยชน์ทางสุขภาพที่ได้รับจากกฎหมายฉบับนี้สูงกว่าต้นทุนที่ใช้ในการลดมลภาวะมาก^๗

๒. สาระสำคัญของ Clean Air Act

ต่อไปจะได้กล่าวถึงเนื้อหาสาระโดยสังเขปของ Clean Air Act และเนื่องจากกฎหมายฉบับนี้มีรายละเอียดมากผู้เขียนจึงจะขอกล่าวถึงเพียงเฉพาะบางเรื่องเท่านั้น

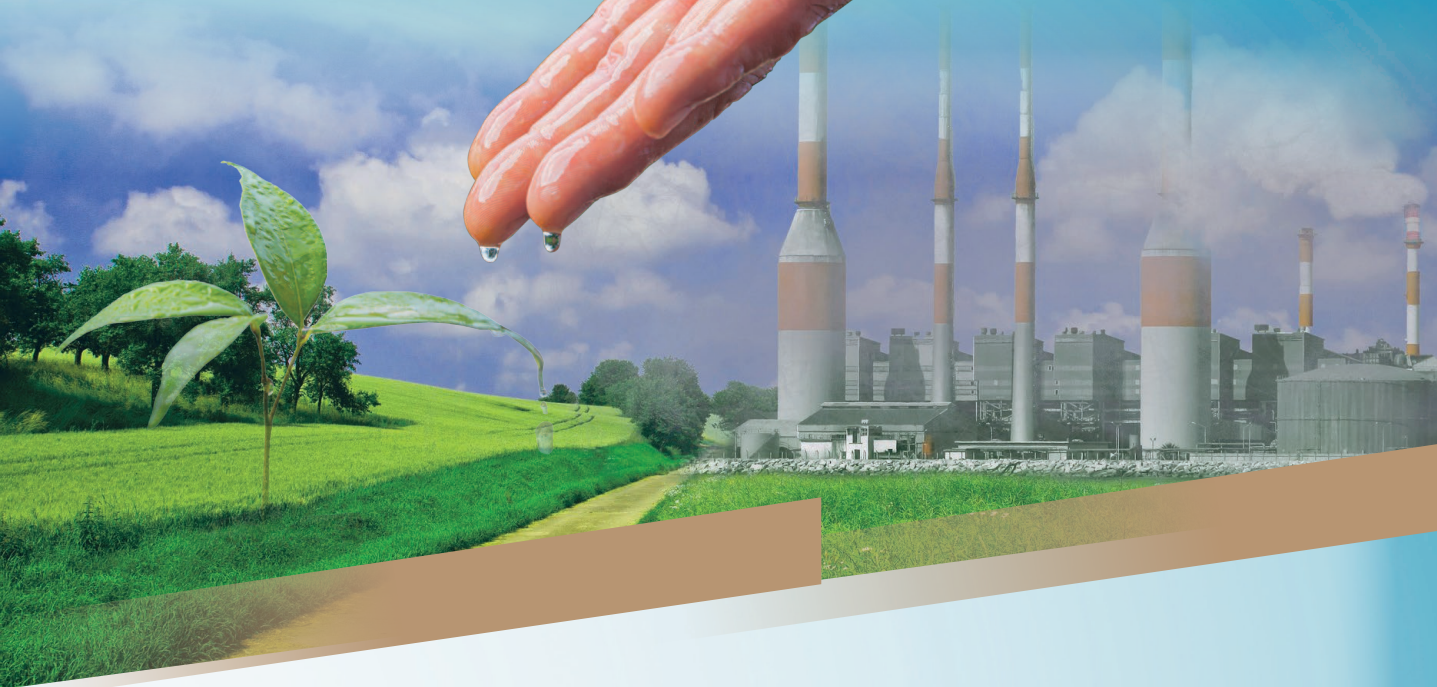
(๑) มาตรฐานอากาศระดับชาติ

Clean Air Act ได้กำหนดให้ EPA กำหนดมาตรฐานอากาศระดับชาติ (National Ambient Air Quality Standards (NAAQS)) สำหรับมลพิษที่แพร่กระจายโดยทั่วไป (certain common and widespread pollutants) หรือที่เรียกว่าเป็น “มลพิษทั่วไป” (criteria pollutants) ซึ่ง EPA มีอำนาจที่จะกำหนดเพิ่มชนิดของมลพิษที่ต้องเป็นไปตามมาตรฐานนี้ได้ ในปัจจุบัน EPA ได้กำหนดมาตรฐานสำหรับมลพิษเอาไว้หกประเภท ได้แก่ ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO²) คาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) ฝุ่นละออง (particles (PM_{2.5} และ PM₁₀)) ไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO²) โอโซน และตะกั่ว มาตรฐานนี้จะแบ่งออกเป็น ๑) มาตรฐานขั้นต้น (primary standards) ซึ่งจะกำหนดมาตรฐานในระดับที่จำเป็นเพื่อปกป้องสุขภาพของสาธารณะและบุคคล

^๖ United States Environmental Protection Agency (EPA), The plain English Guide to the Clean Air Act, April 2007, น. 2.

^๗ สืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ Environmental Protection Agency ของสหรัฐอเมริกา <https://www.epa.gov/clean-air-act-overview/progress-cleaning-air-and-improving-peoples-health> เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๓

ในกลุ่มที่มีความอ่อนไหวทางสุขภาพ และ ๒) มาตรฐานทุติยภูมิ (secondary standards) ซึ่งมาตรฐานนี้จะกำหนดในระดับที่จำเป็นเพื่อปกป้องสาธารณะจากผลเสียที่เกิดขึ้นต่อดิน น้ำ พืชผล อาคาร และด้านอื่นๆ นอกจากนี้เรื่องทางสาธารณสุข^{๔๔} EPA จะต้องทำการทบทวนข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้เป็นฐานในการกำหนดมาตรฐานเหล่านี้และทำการแก้ไขปรับปรุงมาตรฐานในกรณีจำเป็น^{๔๕} โดยในการทบทวนมาตรฐานดังกล่าวจะมีคณะกรรมการที่ปรึกษาทางวิทยาศาสตร์อิสระเป็นผู้ให้คำปรึกษาและขอแนะนำแก่ EPA^{๔๖}

เมื่อ EPA ได้กำหนดหรือแก้ไขปรับปรุงมาตรฐาน NAAQS แล้ว ก็จะพิจารณาว่าพื้นที่ใดเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพอากาศหรือไม่ สำหรับพื้นที่ซึ่งไม่ได้ตามมาตรฐานจะถูกกำหนดให้เป็น non-attainment areas ในขณะที่พื้นที่ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานจะกำหนดให้เป็น attainment areas และในกรณีที่ไม่มีข้อมูลเพียงพอสำหรับพื้นที่ใดพื้นที่นั้นก็จะถูกกำหนดว่าเป็นพื้นที่ซึ่งไม่สามารถจำแนกได้ (unclassifiable) ทั้งนี้ ในพื้นที่หนึ่งอาจได้รับการกำหนดให้เป็น non-attainment area สำหรับมลพิษชนิดหนึ่งแต่เป็น attainment area สำหรับมลพิษอีกชนิดหนึ่งก็ได้^{๔๗} พื้นที่ non-attainment areas จะถูกแบ่งออกเป็นหลายระดับตามความร้ายแรงของการไม่เป็นไปตามมาตรฐาน โดยไล่จากระดับเล็กน้อย (marginal) ปานกลาง (moderate) ร้ายแรง (serious) ร้ายแรงมาก (severe) ไปจนถึงสูงสุด (extreme)^{๔๘}

เมื่อ EPA กำหนดมาตรฐาน NAAQS แล้ว แต่ละมลรัฐจะเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดกระบวนการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานและการคงไว้ซึ่งมาตรฐาน โดยมลรัฐจะต้องจัดทำแผนที่เรียกว่า “แผนปฏิบัติการของมลรัฐ” (State Implementation Plans (SIPs)) และส่งแผนให้ EPA พิจารณาว่าเป็นไปตามมาตรฐานของกฎหมายหรือไม่ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในปี ค.ศ. ๑๙๙๐ ได้เรียกร้องให้ EPA กำหนดมาตรการบังคับ (sanctions) สำหรับพื้นที่ที่ไม่ส่ง SIP หรือส่ง SIP ที่ไม่ได้มาตรฐานเพียงพอ หรือไม่ปฏิบัติตาม SIP และยังคงกำหนดให้กิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกับ SIP ในพื้นที่ที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานจะไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลกลางให้ดำเนินการ (federal permits) และไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน^{๔๙} อนึ่ง เนื่องจากมลภาวะทางอากาศนั้นสามารถแพร่กระจายออกนอกพื้นที่ได้ กฎหมายจึงกำหนดให้ SIPs ต้องมีบทบัญญัติเพื่อป้องกันแหล่งกำเนิดมลพิษภายในรัฐไม่ให้ส่งผลที่มีนัยสำคัญต่อการไม่เป็นไปตามมาตรฐานของมลรัฐที่อยู่ใกล้เคียง^{๕๐}

^{๔๔} The Clean Air Act in a Nutshell: How It Works, มีนาคม ๒๐๑๓, หน้า ๓ สืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ Environmental Protection Agency, https://www.epa.gov/sites/production/files/2015-05/documents/caa_nutshell.pdf

^{๔๕} อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๕, หน้า ๓

^{๕๐} อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๘, หน้า ๓

^{๕๑} เฟ็งอ้าง, หน้า ๔

^{๕๒} อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๕, หน้า ๕

^{๕๓} เฟ็งอ้าง, หน้า ๔

^{๕๔} เฟ็งอ้าง, หน้า ๘

(๓) การควบคุมมลพิษทางอากาศที่เป็นอันตราย (Hazardous Air Pollutants)

มาตรา ๑๑๒ ของ Clean Air Act ได้กำหนดเรื่องการปกป้องสุขภาพของสาธารณะและสิ่งแวดล้อมจากมลพิษทางอากาศที่เป็นอันตราย โดยกำหนดให้

- ๑) EPA ต้องจัดทำมาตรฐานการปล่อยมลพิษบนฐานของเทคโนโลยี ซึ่งมาตรฐานนี้เรียกว่า “มาตรฐานเทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุมสูงสุดที่สามารถทำได้” (Maximum Achievable Control Technology (MACT)) โดยจะนำมาใช้กับแหล่งกำเนิดมลพิษของมลพิษ ๑๘๗ ชนิดตามรายการที่ระบุไว้ในกฎหมาย และกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องอยู่ภายใต้มาตรฐานนี้
- ๒) กำหนดให้ EPA ต้องกำหนดมาตรฐานบนฐานของสุขภาพ (health-based standard) เพื่อจัดการกับความเสี่ยงคงเหลือ (residual risk) ในการส่งผลกระทบต่อสุขภาพหรือเป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อมภายหลังจากที่ได้ใช้ MACT แล้ว
- ๓) EPA จะต้องกำหนดมาตรฐานสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษไม่เคลื่อนที่ที่อยู่เป็นกลุ่ม (stationary area sources) (หมายความถึงแหล่งกำเนิดมลพิษที่แต่ละแหล่งโดยลำพังตัวเองไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง แต่เมื่อแหล่งกำเนิดมลพิษเหล่านี้รวมเข้าด้วยกันแล้วส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก) โดยในการกำหนดมาตรฐานสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทนี้ EPA สามารถนำมาตรฐานการควบคุมที่มีความเข้มงวดน้อยกว่า MACT มาใช้ได้โดยเป็นระดับที่สามารถหามาใช้ได้โดยทั่วไป (generally available) และ
- ๔) มีการจัดตั้งคณะกรรมการอิสระชื่อว่า Chemical Safety and Hazard Investigation Board เพื่อทำการตรวจสอบอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับการแพร่กระจายของสารอันตราย ศึกษาและจัดเตรียมรายงานเกี่ยวกับการจัดการวัตถุมีพิษและมาตรการที่จะลดความเสี่ยงของอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น^{๑๖}

(๒) มาตรฐานการปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิดใหม่

มาตรา ๑๑๑ ของ Clean Air Act กำหนดให้ EPA จะต้องกำหนดมาตรฐานระดับชาติ (nationally uniform) บนฐานของเทคโนโลยี เรียกว่า “มาตรฐานการปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิดใหม่” (New Source Performance Standards หรือ NSPS) ซึ่งมาตรฐานนี้จะนำมาใช้กับสิ่งปลูกสร้างอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ โดยกำหนดระดับการปล่อยมลพิษสูงสุดสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษหลักที่เคลื่อนที่ไม่ได้ที่เป็นแหล่งกำเนิดใหม่ (new major stationary sources) เช่น โรงไฟฟ้า โรงงานถลุงเหล็ก และยังรวมไปถึงสิ่งปลูกสร้างที่มีการปรับปรุง (modifications) ด้วย ระดับมาตรฐานการปล่อยมลพิษนั้นจะพิจารณาจากระบบที่เรียกว่า “ระบบที่ดีที่สุดสำหรับการลดการปล่อยมลพิษ (the best system of emission reduction (BSER)) และทุกระยะเวลาแปดปี EPA จะต้องทบทวนและทำการปรับปรุงมาตรฐานดังกล่าวในกรณีที่เหมาะสม^{๑๕}

^{๑๕} เพิ่งอ้าง, หน้า ๑๒ - ๑๓

^{๑๖} เพิ่งอ้าง, หน้า ๑๑ - ๑๒

(๔) การปกป้องคุณภาพอากาศในพื้นที่ที่เป็นไปตามมาตรฐานอยู่แล้ว และการป้องกันทัศนวิสัยจากหมอกควันในภูมิภาค (Regional Haze)

ในมาตรา ๑๖๐ ถึง ๑๖๙ ของ Clean Air Act ได้กำหนดให้มีการปกป้องการเสื่อมถอยของคุณภาพอากาศอย่างมีนัยสำคัญ (Prevention of Significant Deterioration program หรือ PSD program) ซึ่งมีหลักการคือพื้นที่ใดที่มีคุณภาพอากาศดีกว่ามาตรฐาน NAAQS อยู่แล้ว ก็ควรจะได้รับ การปกป้องด้วยเช่นกัน^{๑๗} โดยแหล่งกำเนิดมลพิษที่เกิดขึ้นใหม่ในพื้นที่เหล่านี้จะต้องใช้เทคโนโลยีการควบคุมมลพิษที่ดีที่สุดที่มีอยู่ (best available control technology (BACT))^{๑๘}

นอกจากนี้ มาตรา ๑๖๙ A และ B แห่ง Clean Air Act ได้กำหนดเป้าหมายระดับชาติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความเสียหายต่อทัศนวิสัยในอุทยานแห่งชาติ และพื้นที่ธรรมชาติ (wilderness area) ซึ่ง EPA จะต้องออกข้อบังคับเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการทัศนวิสัยในการคมนาคมแห่งแกรนด์แคนยอน (Grand Canyon Visibility Transport Commission) และถ้า EPA เห็นสมควรหรือมีมลรัฐอย่างน้อยสองมลรัฐยื่นคำร้องก็สามารถตั้งคณะกรรมการ visibility transport commission อันเพิ่มเติมได้อีก โดยหากคณะกรรมการดังกล่าวมีรายงานไปยัง EPA แล้ว EPA จะต้องออกข้อบังคับเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายทางทัศนวิสัย กฎหมายนี้ยังกำหนดให้รัฐปรับปรุง SIP ของตัวเองเพื่อให้มีการจำกัดการปล่อยมลพิษ กำหนดรายการดำเนินการ (schedule of compliance) และกำหนดมาตรการอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายอีกด้วย^{๑๙}

(๕) การแก้ไขปัญหามลกรด

ในปี ค.ศ. ๑๙๙๐ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม Clean Air Act โดยเพิ่มเรื่องการควบคุมฝนกรดเอาไว้เป็นหมวด ๔ ซึ่งในการควบคุมฝนกรดนั้น กฎหมายได้กำหนดเป้าหมายในปี ค.ศ. ๒๐๐๐ ที่จะลดปริมาณการปล่อยซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO²) ต่อปีเป็นจำนวนสิบล้านตันจากระดับการปล่อยก๊าซเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๘๐ และตั้งเป้าหมายที่จะลดปริมาณการปล่อยไนโตรเจนไดออกไซด์ (NOx) ต่อปีเป็นจำนวนสองล้านตันจากระดับเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๘๐ กฎหมายได้กำหนดวิธีการลดปริมาณการปล่อย SO² เอาไว้สองระยะ โดยในระยะแรก เจ้าของหรือผู้ดำเนินการโรงงานไฟฟ้าตามบัญชีที่ระบุไว้ในกฎหมายที่มีกำลังการผลิตมากกว่าหนึ่งร้อยเมกะวัตต์ จะต้องปฏิบัติตามอัตราจำกัดการปล่อยสารพิษภายใน ๑ มกราคม ค.ศ. ๑๙๙๕ และในระยะที่สอง กฎหมายได้ผนวกรวมโรงไฟฟ้าที่มีกำลังการผลิตมากกว่า ๗๕ เมกะวัตต์เข้าไปด้วย โดยมีกำหนดระยะเวลาสุดท้ายคือวันที่ ๑ มกราคม ค.ศ. ๒๐๐๐ ซึ่งผลของการดำเนินการปรากฏว่ามีการปฏิบัติตามกฎหมายร้อยละร้อย^{๒๐} ทั้งนี้กฎหมายยังได้นำวิธีการซื้อขายการปล่อย SO² บนฐานของตลาด (a market-based emissions trading approach) มาใช้ด้วย^{๒๑}

^{๑๗} เฟ็งอ้าง, หน้า ๑๓

^{๑๘} เฟ็งอ้าง, หน้า ๑๔

^{๑๙} เฟ็งอ้าง, หน้า ๑๔

^{๒๐} เฟ็งอ้าง, หน้า ๑๕

^{๒๑} อ้างแล้ว เจริญอรุณที่ ๘, หน้า ๑๕ - ๑๖

(๖) การปกป้องชั้นโอโซนที่บรรยากาศชั้นสตราโตสเฟียร์

ชั้นโอโซนที่บรรยากาศชั้นสตราโตสเฟียร์มีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิตบนโลกเป็นอย่างมากเพราะชั้นโอโซนดังกล่าวจะคอยกรองรังสีอัลตราไวโอเล็ตจากดวงอาทิตย์ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต ในการป้องกันไม่ให้ชั้นโอโซนดังกล่าวถูกทำลาย Clean Air Act มีบทบัญญัติให้ต้องค่อย ๆ ยุติ (phased out) การผลิตสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อชั้นโอโซนที่ได้รับการขึ้นบัญชีไว้ ตัวอย่างของความสำเร็จกฎหมายนี้ก็คือการยุติการผลิตสาร CFCs (Chlorofluorocarbons) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นสารที่ทำลายชั้นโอโซน นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้ยังให้ EPA ออกข้อบังคับเพื่อลดการใช้และการปล่อยสารทำลายชั้นโอโซนให้อยู่ในระดับต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ (the lowest achievable level) และกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการนำกลับมาใช้ใหม่และการทิ้ง (recycling and disposal) และมีการห้ามไม่ให้ใช้สารทำลายโอโซนโดยไม่จำเป็น เช่น ในผลิตภัณฑ์แตรเสียง (noise horn)^{๒๖}

(๗) การอนุญาตการประกอบกิจการ

ในการแก้ไขเพิ่มเติม Clean Air Act เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๐ ได้มีการเพิ่มหมวด ๕ เข้ามา ซึ่งทำให้แต่ละมลรัฐต้องนำระบบการขออนุญาตแบบครอบคลุม (comprehensive permit program) มาใช้ หมวดดังกล่าวได้ขยายจำนวนของแหล่งที่ต้องขออนุญาตจากรัฐบาลกลางโดยกำหนดให้แหล่งกำเนิดมลพิษหลักทั้งหมดและแหล่งอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ^{๒๗} ทั้งนี้ แหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องขออนุญาตรวมไปถึงแหล่งมลพิษหลักที่ปล่อยหรือมีศักยภาพที่จะปล่อยมลพิษที่ถูกควบคุมในปริมาณหนึ่งร้อยตันต่อปี และแหล่งกำเนิดมลพิษที่อยู่กับที่ (stationary sources) และ area sources ที่ปล่อยหรือมีศักยภาพจะปล่อยมลพิษทางอากาศที่เป็นอันตราย (hazardous air pollutants) ในปริมาณที่กำหนดไว้ (ซึ่งจะเป็นปริมาณที่น้อยกว่ากรณีของแหล่งมลพิษหลัก) อย่างไรก็ตาม สำหรับพื้นที่ที่เป็น non-attainment areas แม้จะเป็นแหล่งกำเนิดที่ปล่อยมลพิษที่น้อยกว่าระดับดังกล่าวก็ยังคงขออนุญาตด้วย ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับความร้ายแรงของการไม่เป็นไปตามมาตรฐาน^{๒๘}

(๘) การบังคับตามกฎหมาย

กฎหมายนี้ได้กำหนดมาตรการบังคับเอาไว้หลายประการโดยมาตรา ๑๑๓(a) ให้อำนาจแก่รัฐบาลกลาง (federal) ที่จะ ๑) มีคำสั่งให้ปฏิบัติให้ถูกต้อง ๒) ออกคำสั่งกำหนดโทษทางปกครอง หรือ ๓) ดำเนินคดีทางแพ่งได้ ซึ่งสำหรับโทษทางปกครองนั้นผู้อำนวยการของ EPA (Administrator) จะเป็นผู้มีอำนาจสั่งปรับเป็นจำนวนถึงสองหมื่นห้าพันเหรียญสหรัฐต่อการฝ่าฝืนกฎหมายหนึ่งวัน แต่รวมแล้วจะต้องไม่เกินสองแสนเหรียญสหรัฐ เว้นเสียแต่ผู้อำนวยการและอัยการสูงสุดจะมีความเห็นร่วมกันว่าควรปรับเป็นจำนวนที่มากกว่าจำนวนดังกล่าว (มาตรา ๑๑๓(d)) นอกจากนี้ ในมาตรา ๑๑๓(c) ยังได้กำหนดโทษทางอาญาเอาไว้ด้วย

^{๒๖} เิงอ้าง, หน้า ๑๗

^{๒๗} Congressional Research Service, Clean Air Permitting: Implementation and Issues, September 2016, หน้า 1

^{๒๘} อ้างแล้ว เิงจอร์จที่ ๕, หน้า ๑๕

ในการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรา ๑๑๔ ให้อำนาจแก่ EPA ที่จะขอให้แหล่งกำเนิดมลพิษส่งรายงาน ฝ้าติดตามการปล่อยมลพิษ และให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของ EPA เข้าไปตรวจสอบ อนึ่ง กฎหมายฉบับนี้จะบังคับโดยมลรัฐและรัฐบาลท้องถิ่นเป็นหลักเนื่องจากจะเป็นผู้ออกใบอนุญาตส่วนใหญ่ อีกทั้งยังเป็นผู้ติดตามให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอีกด้วย ในขณะที่รัฐบาลกลางทำหน้าที่เป็นด่านสุดท้าย (backstop) ในการตรวจสอบการดำเนินการของมลรัฐ

นอกจากนี้ กฎหมายนี้ยังกำหนดให้ประชาชนสามารถดำเนินคดีได้ (citizen suits) ต่อทั้งบุคคล (หมายความรวมถึงทั้งบริษัทหรือหน่วยงานของรัฐ (corporations or government agencies)) และ EPA ในกรณีที่ผู้อำนวยการของ EPA ไม่ดำเนินคดีทั้งที่กฎหมายไม่ได้ให้ดุลพินิจจะทำเช่นนั้น หลายครั้งที่มักมีกลุ่มของประชาชนอาศัยบทบัญญัติ citizen suits นี้เพื่อดำเนินคดีบังคับให้ EPA ทำการออกข้อบังคับ^{๒๕}

นอกจากเรื่องที่ได้กล่าวไปแล้ว Clean Air Act ยังมีการกำหนดในเรื่องอื่น ๆ อีกซึ่งไม่ได้นำมากล่าวไว้ในบทความ เช่น มาตรฐานการปล่อยมลพิษจากแหล่งเคลื่อนที่ได้ (Emission Standards for Mobile Sources) การควบคุมเตาเผาขยะมูลฝอย (solid waste incinerators) ตลอดจนการควบคุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจก^{๒๖}

๓. บทสรุป

จากเนื้อหาโดยสังเขปของ Clean Air Act ของสหรัฐอเมริกาจะเห็นได้ว่ากฎหมายฉบับนี้มีขอบเขตที่หลากหลาย ตั้งแต่การควบคุมมลพิษทางอากาศโดยทั่วไป (common pollutants) การแก้ไขปัญหาฝนกรด ไปจนกระทั่งการปกป้องชั้นโอโซน และยังมีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นพื้นที่ที่ได้ตามมาตรฐาน (attainment area) และพื้นที่ที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน (non-attainment area) โดยมีมาตรการเพื่อให้พื้นที่ที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งจากข้อมูลที่ปรากฏในเว็บไซต์ของ EPA แสดงให้เห็นว่ากฎหมายนี้ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาคุณภาพอากาศ

สำหรับประเทศไทยเอง ผู้เขียนได้รับทราบมาว่ามีความพยายามในการเสนอร่างพระราชบัญญัติกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพแบบบูรณาการ พ.ศ. แต่เนื่องจากผู้เขียนยังไม่ได้ศึกษาเนื้อหาสาระของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงขอไม่กล่าวถึงในที่นี้ อย่างไรก็ตาม ย่อมนับได้ว่าเป็นหนึ่งในความพยายามที่ดีในการแก้ไขปัญหาสภาพอากาศของประเทศ ทั้งนี้ นอกจากการมีกฎหมายในกรณีที่เป็นแล้ว ในทรรศนะของผู้เขียนเห็นว่าส่วนหนึ่งของปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นจากพฤติกรรมของผู้ที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมนั่นเอง จึงเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมย่อมไม่อาจสำเร็จขึ้นได้โดยปราศจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งแม้จะมีผู้กล่าววามนุษย์ในฐานะที่เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีเหตุผลย่อมมีแรงจูงใจที่จะหาประโยชน์จากทรัพยากรร่วม (common pool resources) โดยผลัการะหรือต้นทุน และส่งผลกระทบต่อเชิงลบไปให้กับส่วนรวมเป็นผู้แบกรับเอาไว้ก็ตาม แต่หากวันหนึ่งความมีเหตุผลของมนุษย์ทำให้เราสามารถตระหนักร่วมกันได้ว่าการดำเนินถึงส่วนรมนั้นในท้ายที่สุดย่อมส่งผลดีต่อตัวเอง ในฐานะที่เป็นสมาชิกหนึ่งของสังคม วันนั้นเราก็อาจได้เห็นตัวเราอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีปราศจากมลภาวะได้เช่นกัน

^{๒๕} เพิ่งอ้าง, หน้า ๑๖

^{๒๖} การควบคุมก๊าซเรือนกระจกมีต้นเหตุมาจากคดี Massachusetts v. Environmental Protection Agency ในปี ค.ศ. ๒๐๐๗ ที่ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา ได้วินิจฉัยว่านิยามของคำว่า “มลภาวะทางอากาศ” ตาม Clean Air Act รวมไปถึงก๊าซเรือนกระจกด้วย (โปรดดู Massachusetts v. Environmental Protection Agency, 549 U.S. 497 (2007))

การสัมมนาถ่ายทอดตัวชี้วัดและให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการประเมินส่วนราชการตามมาตรการ ปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นประธานในพิธีเปิดสัมมนาถ่ายทอดตัวชี้วัดและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการประเมินส่วนราชการตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ณ โรงแรมรอยัล ปริ๊นเซส หลานหลวง กรุงเทพฯ โดยมีนางสาวอรพิน ทรงประสิทธิ์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการพัฒนาระบบราชการ จากสำนักงาน ก.พ.ร. ซึ่งแจแนงแนวทางการประเมินส่วนราชการตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร ซึ่งแจแนงระบบการประเมินและติดตามผลการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ และ รศ. รัชต์วรรณ กาญจนปัญญาคม ซึ่งแจแนงเกณฑ์การพัฒนาบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ ๔.๐ (PMQA 4.0) ให้แก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ จำนวน ๙๐ คน

การสัมมนามีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงและสร้างความรู้ความเข้าใจในแนวทางการประเมินส่วนราชการตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดระดับองค์กรที่จะถูกถ่ายทอดลงสู่ระดับหน่วยงานและระดับบุคคลตามหน้าที่ความรับผิดชอบ และการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ ๔.๐ (PMQA 4.0) ซึ่งเป็นเกณฑ์พัฒนาองค์กรที่ทุกส่วนราชการให้ความสำคัญเพราะจะช่วยพัฒนาปรับปรุงระบบการทำงานขององค์กรให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว โดยมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้อย่างเป็นระบบ เป็นที่ยอมรับแก่ประชาชนและสังคมได้

นายโกมล จิรัชยสุทธิกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นประธานในพิธีเปิดการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนานักกฎหมายภาครัฐระดับปฏิบัติการ รุ่นที่ ๑๘ และบรรยาย เรื่อง “บทบาทของนักกฎหมายกับการบริหารประเทศ” เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๓ ณ โรงแรมรอยัล ซิตี ปิ่นเกล้า กรุงเทพมหานคร

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นประธานในพิธีเปิดโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การถ่ายทอดตัวชี้วัดและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการประเมินส่วนราชการ ตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ณ โรงแรมรอยัล ปริ้นเซส หลานหลวง กรุงเทพฯ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จัดการอภิปรายทางวิชาการ เรื่อง วิวัฒนาการของสภาแห่งรัฐฝรั่งเศส และบทบาทของสภาแห่งรัฐในการพัฒนาหลักกฎหมายปกครอง โดย Prof. Jacqueline Morand-Devilleur จากมหาวิทยาลัยปารีส ๑ สาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นวิทยากร เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ ณ ห้องประชุมปรีดี พนมยงค์ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (อาคารท่าช้างวังหน้า)

ร่างพระราชบัญญัติ

คุ้มครองพยานในคดีอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

พยาน หมายถึง บุคคลซึ่งจะมาให้หรือได้ให้ข้อเท็จจริง ต่อพนักงานผู้มีอำนาจหรือศาลในการดำเนินคดีอาญา รวมทั้ง ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งบุคคลที่กล่าวมาตอนต้นรวมถึงจำเลยซึ่งอ้างตน เป็นพยานด้วย

มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานที่แก้ไขเพิ่มเติมตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยมีสำนักงาน คุ้มครองพยาน กระทรวงยุติธรรม เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อคุ้มครองพยาน ดังนี้

ย้ายที่อยู่หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม

ช่วยประสานเพื่อเปลี่ยนชื่อ-สกุล และหลักฐานระบุตัวตน รวมทั้งการกลับสู่ฐานะเดิมตามคำขอของพยาน

ช่วยเหลือเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ

จ่ายค่าเลี้ยงชีพที่เหมาะสมแก่พยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน

ช่วยให้มีอาชีพหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อให้พยานสามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามสมควร

จัดเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัย

นอกจากนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตรวจค้นตัวบุคคลหรือยานพาหนะที่เชื่อว่าจะกักขังตรายหรือคุกคามพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน รวมทั้งอำนาจจับกุมผู้ต้องสงสัยดังกล่าว

คดีที่สามารถร้องขอให้มีการคุ้มครองพยานตามมาตราพิเศษ

แก้ไขเพิ่มเติม

คดี ยาเสพติด

คดี ฟอกเงิน

คดี ทูจริด

คดี ศุลกากร

คดี องค์กร อาชญากรรม

คดี ที่มีอัตราโทษหนัก

คดี ความมั่นคง/ก่อการร้าย

คดี คำนุชย์/คำประเวณี